

Jaarverslag 2021

federale raad voor duurzame ontwikkeling

frdo
cfdd

Inhoud

Inhoud	3
DUURZAAMHEIDSVERSLAG	5
VOORWOORD	6
VERANTWOORDING	7
IDENTITEITSKAART VAN DE FRDO	8
Historiek	8
Samenstelling	8
Structuur	9
Werking van het secretariaat	9
Wettelijke opdrachten	10
UITVOERING ACTIVITEITENPROGRAMMA 2020-2021, EVALUATIE	11
ALGEMENE EVALUATIE	28
DUURZAAM BEHEER, PER DOMEIN	29
Energie-efficiëntie	29
Waterverbruik	31
Mobiliteit	32
Afvalbeheer en materialengebruik	33
Aankoopbeleid	34
Veiligheid en gezondheid	35
Interne communicatie	36
Vorming en opleiding	37
Loopbaanbegeleiding	37
ADMINISTRATIEF VERSLAG	39
ADVIEZEN VAN DE RAAD	40
Aantal en consensus	40
Adviezen op eigen initiatief	41
De adviezen van 2021	41
Opvolging van de adviezen	42
INFORMATIE EN COMMUNICATIE	43

Nieuwsbrieven.....	43
Website, sociale media en pers	43
ACTIVITEITEN VAN DE RAAD	47
Algemene vergadering	47
Werk- en projectgroepen, begeleidingscomités.....	47
Bureau	48
Beleidsdialoog en interne informatieve activiteiten	49
Events.....	49
Evaluatie activiteiten	50
Vertegenwoordiging	52
FINANCIËEL VERSLAG	53
BIJLAGEN.....	57
BIJLAGE 1 OVERZICHT VAN DE STAKEHOLDERS.....	58
BIJLAGE 2 GRI.....	60

DUURZAAMHEIDSVERSLAG

VOORWOORD

Wij zijn blij dat we u hierbij het jaarverslag 2021 kunnen aanbieden. Deze tijden zijn uitdagend. De voorbije twee jaar werd de wereld geconfronteerd met een ingrijpende pandemie. Tegelijk werden we ons nog meer bewust van de ernst van de klimaatcrisis, die zich wereldwijd ook toont als een rechtvaardigheids crisis. En in 2022 kwam er ook nog een oorlog in Europa bij. De verschillende crises grijpen op elkaar in en brengen kwetsbaarheden en uitdagingen verscherpt in beeld. Beleidsmakers en overheden op alle niveaus proberen zo goed mogelijk te reageren op de complexe situatie.

Eens te meer is het relevant om vanuit het perspectief van een duurzame ontwikkeling naar al deze uitdagingen te kijken. Net nu is het belangrijk om voldoende systemisch te kijken en te handelen. Het internationaal overeengekomen kader van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs) roept ons terecht op om steeds oog te hebben voor de verschillende dimensies – ecologisch, sociaal en economisch – bij de aanpak van onder meer de versnelde klimaat- en energietransitie. Zullen de keuzes die we nu maken de kwetsbaarheden en systeemfouten van het oude model versterken, of zullen we net kansen creëren voor een ontwikkeling die duurzaam en rechtvaardig is? Het is boeiend om te zien hoe de Europese instellingen en ook de verschillende regeringen in ons land met dat alles omgaan.

De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling probeert in die context een relevante rol te spelen. Ook in tijden van crisis of maatschappelijke spanning is het belangrijk een ruimte te creëren voor een ware dialoog tussen organisaties van het middenveld en tussen middenveld en overheid. Dat is niet altijd eenvoudig, maar het loont meer dan ooit de moeite om het te doen.

Ik denk te mogen zeggen dat de raad in 2021 zo goed mogelijk heeft geprobeerd zijn maatschappelijke opdracht te vervullen, en dat ondanks de beperkingen als gevolg van de pandemie. Er is sterk geïnvesteerd in kwaliteitsvolle adviezen, onder meer als inbreng voor het Belgische herstel- en veerkrachtplan. Er is hard gewerkt aan een nieuw kader voor de activiteiten van de raad in de volgende jaren, met daarbij onder meer veel aandacht voor een aantal Europese processen, zoals het pakket *Fit for 55*. En er is geïnvesteerd in een verdere vernieuwing van de werking en de uitstraling van de raad.

Met u kijk ik uit naar wat de volgende jaren zullen brengen. Ik ben ervan overtuigd dat de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling in dat alles een eigentijdse en maatschappelijk belangrijke bijdrage kan leveren.

François-Xavier de Donnea, voorzitter van de FRDO-CFDD

VERANTWOORDING

Voor dit rapport lieten we ons inspireren door het GRI (Global Reporting Initiative)-raamwerk voor verslaggeving, een internationale rapporteringstandaard die voldoende aandacht geeft aan de drie dimensies van duurzaamheid: ecologisch, economisch en sociaal. Het is de bedoeling niet alleen transparant te zijn en een duidelijk globaal beeld te geven van onze werking. Maar eveneens is het de bedoeling een bijkomende managementtool te introduceren voor een volgehouden verbetering van de kwaliteit van onze werking en de effectiviteit van de ingezette middelen. We richten ons met dit verslag op onze stakeholders, beleidsmakers en onze leden.

Scope

Het verslag heeft betrekking op de activiteiten van het secretariaat, gevestigd in de Financietoren (Kruidtuinlaan) in Brussel, en de output van de raad. Hoewel de FRDO lid is van EEAC (European Environment and Sustainable Development Advisory Councils), het Europees netwerk voor raden milieu en duurzame ontwikkeling, worden de activiteiten van EEAC in dit verslag buiten beschouwing gelaten.

Verslagperiode

De verstrekte informatie in het rapport heeft betrekking op de periode van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021.

Betrouwbaarheid van de gegevens

Om de volledigheid en waarheidsgetrouwheid van het verslag te verzekeren, is ook externe verificatie van de geïntegreerde cijfers vereist. Zo wordt de boekhouding en de naleving van de sociale wetgeving gecontroleerd door de FOD VVVL (Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu).

Icoontjes | In dit rapport worden icoontjes van Flaticon.com gebruikt.

Contact | Jan Mertens • jan.mertens@frdo.be

IDENTITEITSKAART VAN DE FRDO

Kerncijfers FRDO 2021	
Personeel	7,3 VTE
Totale bedrijfsinkomen (= overheidssteun)	€ 205.000
Budget personeelsvergoedingen (via FOD VVVL)	€ 592.760
Kosten (werkingskosten + investeringen)	€ 149.601
Aantal uitgebrachte adviezen	13
Leden met stemrecht	24
Aantal events	6

Historiek

De FRDO (Federale Raad Duurzame Ontwikkeling) werd in 1997 opgericht als opvolger van de Nationale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (NRDO) die sinds 1993 functioneerde. Dit gebeurde naar aanleiding van de wet van 5 mei 1997 die de coördinatie van het Belgisch beleid inzake duurzame ontwikkeling (DO) regelt.

Samenstelling

De raad heeft 24 leden met stemrecht. De leden van de raad zijn vertegenwoordigers van diverse maatschappelijke groepen: milieuorganisaties, organisaties voor ontwikkelingssamenwerking, werknemers- en werkgeversorganisaties en jongerenorganisaties. Daarnaast heeft de raad ook leden zonder stemrecht en waarnemers. Dit zijn wetenschappers, vertegenwoordigers van consumenten- en vrouwenorganisaties, vertegenwoordigers van de federale en regionale regeringen, van de verschillende milieu- en sociaaleconomische adviesraden, en van de andere federale diensten voor duurzame ontwikkeling. De voorzitter van de raad heeft een leidinggevende functie, maar is niet operationeel actief.

Structuur

De raad beschikt over drie organen die de goede werking verzekeren:

- de algemene vergadering die het beleid bepaalt en de adviezen goedkeurt
- het bureau dat de werking coördineert en als arbitrageorgaan functioneert
- de werk- en projectgroepen die de adviezen, forumactiviteiten en studies voorbereiden.

Ter ondersteuning van deze drie organen beschikt de raad over een vast secretariaat.

Hare Majesteit de Koningin is de ere-voorzitster.

Werking van het secretariaat

Het secretariaat staat in voor de inhoudelijke, administratieve en logistieke ondersteuning van de raad. Het secretariaat telt 8 medewerkers: een directeur, zes wetenschappelijk medewerkers en een administratief medewerker.

In 2021 werkten de volgende personen voor het secretariaat:

- **Nathalie Boucquey**, wetenschappelijk medewerkster (FR)
- **Alexis Dall'Asta**, wetenschappelijk medewerker (FR),
- **Fabrice Dehoux**, wetenschappelijk medewerker (FR)
- **Marc Depoortere**, directeur (FR)
- **Jan Mertens**, wetenschappelijk medewerker (NL)
- **Koen Moerman**, wetenschappelijk medewerker (NL)
- **Chris Schuurmans**, wetenschappelijk medewerkster (NL)
- **Sven Vermassen**, administratief assistent (NL).

Het vast secretariaat van de FRDO bestaat uit 6 voltijdse medewerkers, 1 medewerker die halftijds werkt en 1 medewerkster die een 4/5 werktijd heeft. Er zijn 8 statutaire medewerkers. De verhouding tussen de basissalarissen van mannen en vrouwen is 1/1, net als in de vorige jaren.

Het secretariaat van de raad bevindt zich in de Financietoren, nabij de Kruidtuin.

Wettelijke opdrachten

De raad heeft als wettelijke opdrachten:

- **advies verlenen** aan de overheid over alle maatregelen betreffende het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling en participatie aan beleidsdialogen met leden van de regering
- een **forum zijn** waar van gedachten kan worden gewisseld over duurzame ontwikkeling. Hieronder valt ook de organisatie van stakeholderdialogen ter voorbereiding van adviezen binnen de statutaire organen, werkgroepen en fora
- **informer en sensibiliseren** over duurzame ontwikkeling van burgers, particulieren en openbare organisaties. Dit gebeurt voornamelijk via studiedagen, de persprijs duurzame ontwikkeling en publicaties
- **onderzoek voorstellen** op alle domeinen die verband houden met duurzame ontwikkeling.

De raad oefent de adviesopdrachten uit op het verzoek van regeringsleden, het parlement of op eigen initiatief.

De conferentie 'Jongeren, klimaat en communicatie' op 25 november 2021

UITVOERING ACTIVITEITENPROGRAMMA 2020-2021, EVALUATIE

Verantwoording

In de loop van 2021 werd er door het Bureau gewerkt aan een nieuw activiteitenprogramma. De werkzaamheden waren klaar eind 2021. Het nieuwe activiteitenprogramma 2022-2023 werd bevestigd door de Algemene Vergadering begin 2022. Het vorige programma ging over de periode 2018-2019 met een beperkte update voor 2020-2021. Om de continuïteit en leesbaarheid te bevorderen, is ervoor gekozen alvast de structuur van het nieuwe activiteitenprogramma te gebruiken voor het verslag over 2021, aangevuld met elementen die specifiek zijn voor 2021. Verschillende acties voor 2022-2023 stonden ook al in het vorige activiteitenprogramma of waren in voorbereiding in 2021.

Algemeen kader

Doelstellingen van het programma | (1) De kennis van de leden over een thema vergroten, (2) Meer te weten komen over het standpunt van andere leden over dit thema, (3) Boodschappen overbrengen aan de politieke wereld via diverse kanalen.

Partnerschappen | Met: regionale raden, andere federale raden, administraties, het Parlement (in het bijzonder de Commissie energie, milieu en klimaat), andere instanties.

Een interfederale rol | Op die gebieden waar dat zinvol is.

SDGs als referentiekader | Systematisch verwijzen naar het SDG-kader (transversale aanpak) en de relevante indicatoren. Nagaan hoe de SDGs in de verschillende activiteiten zijn geïntegreerd.

Systematische follow-up | Van activiteiten en publicaties.

De verschillende activiteiten zijn onderverdeeld in "prioritaire punten" en "follow-up-punten".

1. Herstelbeleid

1.1. Europees luik | *Follow-up*

Doel: In 2020-2021 zijn verschillende adviezen ingediend. Het komt er nu op aan de tenuitvoerlegging van deze Europese component op federaal niveau te volgen.

Acties: (1) Staatssecretaris Dermine zal tijdens de AV van 9 februari 2022 verslag uitbrengen over de wijze waarop deze adviezen zijn opgevolgd. Op basis daarvan kan de raad al dan niet besluiten een aanvullend advies uit te brengen. (2022) (2) Het kabinet Dermine zou rondetafelconferenties moeten organiseren om gevolg te geven aan de maatregelen (werkzaamheden in strategische sectoren, oprichting van een hogere investeringsraad, ...). De FRDO-CFDD zal aan deze rondetafelconferenties deelnemen. (2022-2023) (3) Afwerken adviezen over het herstelbeleid. (2021)

Wat is er gedaan: In 2021 is er zeer intensief gewerkt aan drie adviezen die betrekking hebben op het plan voor herstel en veerkracht. Er waren meer dan 20 werkgroepen die zich met dit alles hebben beziggehouden.

Oordeel: De werkzaamheden, samen met andere adviesraden, voor het uitwerken van adviezen (en input in het algemeen) in het proces van het Belgisch plan voor herstel en veerkracht waren bijzonder intens en niet altijd gemakkelijk. De raad

kreeg niet altijd tijdig alle relevante documenten en moest werken met bijzonder strakke deadlines. Gezien vanuit die context is het resultaat zeer positief. Het was niet altijd duidelijk wat de reële impact is van de adviezen. Het moet evenwel gezegd worden dat de regering in dit alles de raad zeer actief betrokken heeft. Dat bleek ook uit de terugkoppeling door staatssecretaris Dermine, begin 2022.

1.2. Federaal luik | *Follow-up*

Doel: Het federaal herstelplan bekijken, los van het Europese plan.

Acties: Op vraag van het kabinet Dermine zal de FRDO een (of meer) adviezen over dit onderwerp opstellen. (2021-2022-2023)

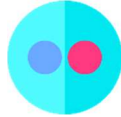

Wat is er gedaan: Nadat de raad al drie adviezen had gemaakt als input voor het Belgisch plan voor herstel en veerkracht kwam er nog een vraag van de regering om input te geven voor het federaal herstelplan. Gezien de – nogmaals – zeer krappe timing van de vraag, is beslist om verschillende bestaande adviezen gebundeld over te maken aan de staatssecretaris als input.

Oordeel: De raad heeft hier geprobeerd zo goed mogelijk te reageren op de vraag van de

staatssecretaris. Nogmaals, in dezelfde moeilijke werkomstandigheden, een nieuwe tekst maken, bleek niet mogelijk. Met de bestaande adviezen is evenwel een goede input gegeven aan de regering.

2. Duurzame ontwikkeling

2.1 Evaluatie van de wet van 1997 over duurzame ontwikkeling |

Prioriteit

Doel: Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de wet van 1997 over duurzame ontwikkeling is het kabinet van minister Khattabi van plan een evaluatie van deze wet uit te voeren.

Acties: Afhankelijk van de bereidheid van de minister om de FRDO hierbij te betrekken, een advies uitbrengen over het voorstel tot herziening. (2022-2023)

Wat is er gedaan: In 2021 is er voor deze actie nog niets ondernomen. Pas tijdens een speciale activiteit in 2022 ter gelegenheid van 25 jaar wet duurzame ontwikkeling heeft de minister een eerste tussenstand gegeven van de werkzaamheden. (Verschillende leden van de raad en het secretariaat werden in 2022 gecontacteerd door de onderzoekster die op vraag van de minister werkt aan een studie.)

Oordeel: /

2.2 Maatschappelijk draagvlak creëren voor duurzame ontwikkeling: jongeren, communicatie, klimaat en duurzame ontwikkeling | **Prioriteit**

Doel: Het belichten van communicatie- en bewustmakingsacties die door jongeren (voor jongeren) worden uitgevoerd in verband met klimaatverandering in de context van duurzame ontwikkeling. Deze communicatieacties kunnen gericht zijn op individuele gedragsveranderingen of kiezen voor een holistische en systemische aanpak waarbij bredere collectieve keuzes aan de orde worden gesteld.

Acties: (1) Op basis van de conferentie van 25/11/2021 in 2022 in aanwezigheid van de erevoorzitster een conferentie organiseren over communicatie- en bewustmakingsacties van jongeren voor jongeren. (2021-2022) (2) Er zal een studie worden opgestart om vragen te beantwoorden als: hoe stellen jongeren zich hun toekomst voor in de context van de klimaatuitdaging, wat is er nodig om jongeren het gevoel te geven dat de transitie voor iedereen is, wat voor soort beleid is nodig, welke garanties zijn nodig om jongeren uit verschillende sociale groepen bij de overgang te betrekken, hoe kunnen met name (kwetsbare) jongeren via hun onderwijs- en loopbaankeuzes kansen krijgen op de arbeidsmarkt, wat dan ook een belangrijke bijdrage kan leveren aan de transitie? Aan het eind van het proces: evaluatie en besluit over een eventueel vervolg. (2021-2022) (3) De

volgende vraag zal worden geanalyseerd: "Stellen jongeren zich bij het kiezen van een studierichting de vraag naar duurzaamheid? In welke mate en welke rol speelt duurzaamheid bij hun keuze voor een onderwijstraject?" Het secretariaat zal relevante kennis verzamelen. Er zal een conferentie worden georganiseerd, met een verslag van de besprekingen. (2022)

Wat is er gedaan: Het gaat hier over een traject met drie onderdelen. Het eerste vond plaats in 2020. Het tweede in 2021. Het derde is in voorbereiding voor 2022. Na de conferentie in 2020 is er in 2021 intens samengewerkt met vertegenwoordigers van de jongeren aan de voorbereiding van een conferentie in november. Er was voorzien dat de jongeren op 16 oktober een hackaton zouden organiseren. Tijdens dat moment zouden ze werken aan aanbevelingen die dan zouden worden voorgelegd aan de conferentie in november. Door de moeilijke omstandigheden als gevolg van de coronacrisis werd de hackaton afgelast. De jongeren hebben wel hun aanbevelingen voorbereid. Die werden uitgebreid voorgesteld en becommentarieerd tijdens een erg boeiende conferentie op 25 november. Minister Khattabi was daarbij de hele tijd aanwezig en gaf ook een uitgebreide reactie op de aanbevelingen. In 2021 werd ook het bestek opgemaakt voor de studie. In december werd de opdracht toevertrouwd aan een groep onderzoekers. Een conferentie over competenties en kansen voor jongeren, klimaat en arbeidsmarkt, waar ook de resultaten van de studie voorgesteld zullen worden is gepland voor 30 november 2022. Er wordt ook nog gewerkt aan een activiteit in aanwezigheid van de erevoorzitster eind 2022.

Oordeel: Hoewel het proces – vooral door corona – een beetje moeizaam op gang kwam, was het resultaat van de werkzaamheden wel zeer goed. De conferentie in november was zeer boeiend en van een hoog niveau. De bijdrage door de jongerenvertegenwoordigers werd erg geapprecieerd door experts en door de minister. Er is eveneens een goed kader uitgewerkt voor wat hopelijk een zeer interessante studie zal worden.

2.3. Federaal rapport duurzame ontwikkeling | *Prioriteit*

Doel: De dialoog tussen het Planbureau en de leden van de FRDO-CFDD versterken over kwesties in verband met de federale rapporten duurzame ontwikkeling, zowel voor het evaluatieve als voor het prospectieve gedeelte.

Acties: Opstellen van een initiatiefadvies over toekomstige verslagen. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Er zijn in 2021 geen activiteiten geweest in verband met het federaal rapport. Er werd geen federaal rapport gepubliceerd in 2021

Oordeel: /

2.4. Federaal plan duurzame ontwikkeling | *Prioriteit*

Doel: De uitvoering van het plan opvolgen.

Acties: Op verzoek van minister Khattabi, en op basis van een analyse van de wijze waarop bij de opstelling van de definitieve versie van het plan rekening is gehouden met het advies van de FRDO-CFDD, deelnemen aan het toezicht op de uitvoering van het plan via rondetafelgesprekken. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: In 2021 is er door de raad zeer intens gewerkt aan een uitgebreid advies over het voorontwerp van federaal plan duurzame ontwikkeling. Ondanks de strakke timing werd het advies tijdig afgeleverd. Na de officiële goedkeuring van het plan heeft het secretariaat een uitgebreide analyse gemaakt over de manier waarop er met het advies van de raad is rekening gehouden in de definitieve versie van het plan. Die analyse is ook overgemaakt aan de minister. De minister gaf een uitgebreide terugkoppeling over de opvolging van het advies tijdens haar uiteenzetting voor de raad begin 2022.

Oordeel: De raad heeft de in de wet voorziene rol bij de uitwerking van het federaal plan zo goed mogelijk vervuld. Het advies is van een hoge

kwaliteit. De raad heeft vragen bij de mate waarin het federaal plan volledig beantwoordt aan het wettelijk kader, maar heeft zelf de wettelijke opdracht zo goed mogelijk uitgevoerd. Het is alleszins een goede zaak dat er eindelijk weer een federaal plan is. De analyse van de impact van het FRDO-advies op het plan is ook relevant.

2.5. Opvolging van de staats hervorming | *Follow-up*

Doel: Momenteel vindt in het federale parlement en de senaat een discussie plaats in het kader van de staats hervorming, over de aspecten energie, klimaat, milieu en duurzaamheid.

Acties: De parlementaire agenda opvolgen. (2022-2023)

Wat is er gedaan: Hierover zijn geen initiatieven genomen in 2021.

Oordeel: /

2.6. Voluntary National Review | *Prioriteit*

Doel: Betrokken worden bij de Voluntary National Review

Acties: Opstellen van een initiatiefadvies om proactief input te leveren voor de VNR (Voluntary National Review). (2022-2023)

Wat is er gedaan: Hierover zijn er in 2021 geen initiatieven ondernomen. In 2022 werd duidelijk dat de volgende Belgische VNR voorzien is voor 2023 en zijn de voorbereidingen begonnen.

Oordeel: /

2.7. Green Deal | *Follow-up*

Doel: De uitvoering van de Green Deal opvolgen.

Acties: (1) Tijdens de werkzaamheden van de verschillende werkgroepen zal zo nodig de uitvoering van de relevante onderdelen van de Green Deal in België worden bekeken. (2021-2022-2023). (2) Het secretariaat maakt een Green Deal Briefing met relevant nieuws in verband met de Green Deal, en zendt die naar de leden en belangstellenden. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: In 2021 was de aandacht voor specifieke elementen van de Green Deal in de werkzaamheden relatief beperkt. Men zou indirect de aandacht voor het herstelbeleid wel kunnen beschouwen als passend in de logica van de Green Deal, en in die zin was er wel veel aandacht. Er is wel intens verder gewerkt aan de wekelijkse Green Deal Briefing. Die krijgt stelselmatig meer lezers en erg positieve feedback.

Oordeel: Deze actie is zo goed mogelijk uitgevoerd. De Green Deal Briefing is bij veel van onze stakeholders een belangrijk referentiepunt geworden, wat positief afstraalt op de raad.

3. Rechtvaardige transitie naar ecologisch duurzame economieën en maatschappijen voor iedereen

3.1. Rechtvaardige transitie naar ecologisch duurzame economieën en maatschappijen voor iedereen | *Prioriteit*

Doel: De uitvoering van de nationale conferentie voor een rechtvaardige transitie opvolgen, op basis van het opgestelde advies.

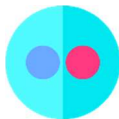
Acties: Wanneer een conferentieprogramma beschikbaar is, en/of op basis van het resultaat van de conferentie, kan de WG een initiatiefadvies opstellen. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Er zijn weinig of geen initiatieven genomen in dit dossier. Het is aan de regering om tot een concreet voorstel te komen over de organisatie van een nationale conferentie. Eind 2021 zijn op regeringsniveau de voorbereidingen begonnen. Het secretariaat bleef regelmatig in contact met het kabinet om op te volgen of er al relevante informatie beschikbaar was. In de loop van 2022 zijn de werkzaamheden echt op gang gekomen. Er is uitzicht op een sterke rol voor de FRDO.

Oordeel: De raad heeft dit dossier zo goed mogelijk opgevolgd in 2021. Het was evenwel nog te vroeg voor initiatieven.

3.2. Innovaties, gedrag en infrastructuur | *Prioriteit*

Doel: De FRDO zal zich buigen over de concrete verwezenlijking van een rechtvaardige transitie in verschillende sectoren en zal de volgende kwesties behandelen: Wat is de rol van innovaties, onderzoek en opleiding bij de transitie naar een klimaatneutrale economie (uit te splitsen per sector, in

de context van duurzame ontwikkeling)?, Wat is de rol van het gedrag?, Wat is de rol van infrastructuren in brede zin: energie (inclusief waterstof), navigatie, spoorwegen, slimme steden...?

Acties: Conferenties/rondetafelconferenties over de genoemde thema's organiseren met deskundigen (met name op Europees niveau, in het kader van de Green Deal), academici en overheidsinstanties. Er zou een globaal overzicht kunnen worden gegeven van de effecten van de verschillende sectoren, alsmede een presentatie van de sectoren waarvoor roadmaps bestaan, die in onderling overleg worden opgesteld (goede praktijken). (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Er zijn geen initiatieven genomen voor deze actie.

Oordeel: Deze actie is niet uitgevoerd.

4. Biodiversiteit en consumptiepatronen

4.1 COP15 | *Prioriteit*

Doel: Voorbereiding van het tweede deel van de Biodiversiteitsconferentie die in 2022 zal plaatsvinden (COP15). Follow-up van de uitvoering van de COP in België.

Acties: (1) De kadernota uitwerken tot een advies dat in samenwerking met de regionale raden wordt opgesteld. (2021-2022) (2) Een rondetafelgesprek organiseren als voorbereiding op de COP. (2021-2022)

Wat is er gedaan: Er is in 2021 al intens gewerkt aan deze actie. Een grote onduidelijkheid voor dit traject was het herhaaldelijk uitstel van de COP15 zelf, wat de timing van onze werkzaamheden bemoeilijkte. In de loop van het jaar is er al heel hard gewerkt aan een kadernota met een visie voor de COP15. De minister kondigde ook een rondetafelconferentie aan, maar die werd uitgesteld naar 2022, door het uitstel van de COP15. Bij het einde van 2021 was de kadernota al heel goed uitgewerkt. Het omzetten daarvan gebeurde in 2022.

Oordeel: Deze actie is zo goed mogelijk uitgevoerd. De werkzaamheden werden wel bemoeilijkt door de internationale onduidelijkheid over de organisatie van de COP15, als gevolg van de coronacrisis.

4.2. Noordzee | *Follow-up*

Doel: Voorbereiding van de herziening van het beheersplan voor de Noordzee

Acties: Een advies maken als er een verzoek is van de minister. (2023)

Wat is er gedaan: Hierover zijn er geen initiatieven genomen in 2021.

Oordeel: /

5. Financiering van de transitie naar een koolstofarme en duurzame maatschappij

5.1. Duurzame financiën | *Follow-up*

Doel: In het kader van de studie 'duurzame financiën' (en de ontwikkeling van de toekomstige federale strategie inzake groene financiering), dialoog tussen de leden over dit thema en nagaan of er gemakkelijk een consensus kan worden gevonden over bepaalde punten (grote principes, ...).

Acties: (1) Teneinde de kennis van de leden te versterken en zich voor te bereiden op eventuele adviesaanvragen, is het de bedoeling om: Een rondetafelconferentie te organiseren na presentatie van het eindverslag door Trinomics. Als de leden het eens zijn op bepaalde punten, zou de werkgroep kunnen besluiten een advies op te stellen, Parallel daaraan specifieke evenementen te organiseren om thema's van gedeeld belang te verkennen (ESG-gegevens, Green

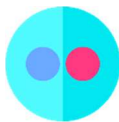
budgeting, De rol van de publieke investeringsmaatschappijen). (2022-2023), (2) (2021) Organisatie van een aantal activiteiten.

Wat is er gedaan: In de loop van 2021 was het nog wachten op concrete resultaten van de vernieuwde strategie die de federale regering heeft aangekondigd. Er werden, in overleg met het bureau, wel verschillende publieksactiviteiten georganiseerd. Die zijn ook te beschouwen als een voorbereiding van de werkzaamheden rond de federale initiatieven. Er werden verschillende events georganiseerd: 23/03/2021 | Herstel en strategische investeringen, 17/06/2021 | Corporate Sustainability Reporting: recente ontwikkelingen, 30/11 en 01/12/2021 | Financiën afstemmen op duurzame ontwikkeling: welke rol voor overheden en de financiële sector. Het aantal vergaderingen van de werkgroep was beperkt.

Oordeel: Er was geen intense werking rond dit thema in de werkgroep. Het blijft wachten op een aantal initiatieven van de regering. In 2022 zal er waarschijnlijk actiever gewerkt worden. Er waren wel enkele erg geapprecieerde publieksactiviteiten.

5.2. Groene fiscaliteit | *Follow-up*

Doel: Dialoog tussen de leden over dit thema organiseren en nagaan of er gemakkelijk een consensus

kan worden bereikt over bepaalde punten (hoofdbeginselen, ...).

Acties: De werkgroep zal bijeenkomen om na te gaan of gemakkelijk een consensus kan worden bereikt met het oog op de opmaak van een initiatiefadvies. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Er zijn op dit vlak geen initiatieven genomen.

Oordeel: Voor deze actie zijn geen initiatieven genomen. Mogelijk zal dat wel gebeuren in 2022.

5.3. Blockchain | *Follow-up*

Doel: Kennis ontwikkelen over het thema blockchain (contractbeheer, ...) toegepast op duurzame financiën.

Acties: Organiseren van een informatief seminarie. (2022)

Wat is er gedaan: Deze actie is voorzien voor 2022. De conferentie vond plaats op 4 mei 2022.

Oordeel: /

6. Innovatieve economische modellen

6.1. Federaal actieplan circulaire economie | *Prioriteit*

Doel: Follow-up van de uitvoering van concrete acties in het kader van het federale actieplan circulaire economie.

Acties: (1) Via adviezen of rondetafelgesprekken, en op verzoek van de betrokken ministers, samen met de CRB en de NAR de uitvoering van de maatregelen opvolgen in verband met de verschillende punten van het actieplan voor de circulaire economie. (2021-2022-2023), (2) Opvolgen studie circulair bouwen. (2021)

Wat is er gedaan: Begin 2021 werden de adviezen die in 2020 waren gemaakt over het thema circulaire economie voorgesteld aan verschillende regeringsleden. In 2021 is er dan gewerkt aan een advies over het ontwerp van federaal actieplan circulaire economie. Dat advies is afgewerkt en eveneens voorgesteld aan de regering. Rond de opvolging van de studie over circulair bouwen zijn in 2021 geen initiatieven meer genomen.

Oordeel: Deze actie is goed uitgevoerd.

6.2. Natuurlijke hulpbronnen en energietransitie | *Follow-up*

Doel: De behoeften aan natuurlijke hulpbronnen (met name minerale hulpbronnen) voor de energietransitie analyseren en inzicht verwerven in de verschillende uitdagingen die dit inhoudt, met name wat betreft de toegankelijkheid van hulpbronnen. Manieren ontwikkelen om deze uitdagingen aan te pakken (bv. circulaire economie). De beleidsontwikkelingen op dit gebied (bv. batterijen) volgen om te kunnen reageren op eventuele verzoeken om advies.

Acties: Organisatie van een seminarie met een presentatie van de studie die de KUL voor Eurométaux heeft uitgevoerd. Vervolgens participatieve workshops organiseren over subthema's om aanknopingspunten, tendensen, ... te ontdekken. (2021-2022)

Wat is er gedaan: Nadat eind 2020 een studie van de VUB werd voorgesteld in een webinar werd er op 24 februari een intern webinar georganiseerd over de nieuwe EU-regels voor batterijen. Tijdens dat webinar kwamen ook de leden van de FRDO aan het woord. De opname werd daarna gepubliceerd op onze website. De voorgestelde actie om nog verder door te gaan op het thema in een seminarie werd besproken. Er is afgesproken dat dat

seminarie in 2022 zal georganiseerd worden. Op die manier kunnen ook de resultaten van een nieuwe studie van de KU Leuven erin worden verwerkt. Het event is nu voorzien voor september of oktober 2022.

Oordeel: Deze actie is zo goed mogelijk uitgevoerd in 2021. Het idee om een conferentie te organiseren werd enkele keren uitgesteld. De organisatie ervan in 2022 moet het mogelijk maken om deze activiteit zo goed mogelijk voor te bereiden.

6.3. Award innovatieve economische modellen | *Follow-up*

Doel: De in 2019 gestarte actie voortzetten (awards voor de meest duurzame platformen in de collaboratieve economie in de mobiliteitssector) en zo interne kennis ontwikkelen over de collaboratieve economie op het gebied van duurzame voeding.

Acties: Lancering van de awards van de collaboratieve economie op het gebied van duurzame voeding in partnerschap met de FOD Volksgezondheid en het FAVV. (2022-2023).

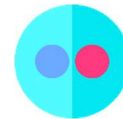

Wat is er gedaan: Er is in 2021 verschillende keren vergaderd met in eerste instantie de FOD Economie over de organisatie van de awards. Uiteindelijk heeft de FOD Economie beslist de awards

niet meer te willen organiseren. Er is daarna afgesproken om toch verder te werken aan het project. Het secretariaat van de FRDO zal nu de trekker zijn, in samenwerking van de FOD Volksgezondheid en het FAVV. In de loop van 2022 zal het proces opnieuw gelanceerd worden.

Oordeel: Er is nog geen concrete afspraak gemaakt in 2021, maar dat is niet de verantwoordelijkheid van de FRDO. Er is alleszins heel constructief gewerkt door het secretariaat om tot een afspraak te komen, wat ertoe leidde dat de FRDO trekker zal worden van het initiatief voor een volgende editie.

7. Energie / Klimaat

7.1. Pakket Fit for 55 | *Prioriteit*

Doel: De leden informeren over de verschillende onderdelen van dit pakket, en op verzoek advies verstrekken.

Acties: (1) Organiseren van een informatief seminarie over de verschillende onderdelen van Fit for 55. (2022), (2) Organisatie van uitsluitend voor de FRDO-leden bestemde rondetafelconferenties over bepaalde aspecten in verband met Fit for 55. (2022-2023)

Wat is er gedaan: In 2021 zijn er door de raad nog geen initiatieven genomen over 'Fit for 55', dat in dat jaar werd gelanceerd door de Commissie. Initiatieven zijn wel genomen in 2022, mee na een vraag van de minister.

Oordeel: De FRDO heeft niet proactief acties ondernomen rond 'Fit for 55'.

7.2. Voorbereiding van de klimaat-COPs | *Prioriteit*

Doel: De leden informeren over de belangrijkste kwesties en beslissingen van de komende klimaatconferenties, en een advies per COP opstellen uitsluitend over de gedefinieerde aspecten van de agenda van de COP.

Acties: De leden informeren (eventueel tijdens een seminarie). De voorzitter van de werkgroep energie en klimaat zal een discussiemethode voorstellen. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Tijdens de eerste maanden van het jaar werd er door de leden van de werkgroep energie en klimaat vooral gewerkt aan de adviezen over het nationaal herstel- en veerkrachtplan. Vanaf mei is er dan gewerkt aan de voorbereiding van

een advies over de COP26 in Glasgow. Dat was een intens proces, dat leidde tot een advies dat eind september werd goedgekeurd. Zoals elk jaar was er rondetafelgesprek met de bevoegde minister, als voorbereiding op de COP. Tijdens de vorige regeerperiode vond dat gesprek regelmatig pas plaats tijdens de COP zelf. Minister Khattabi verkoos, zoals de raad vroeger altijd vroeg, een eerder moment. Het rondetafelgesprek vond plaats op 29 september. De afspraak was dat er na de COP nog een debriefing zou komen.

Oordeel: Deze actie is zo goed mogelijk uitgevoerd. Door de proactieve houding van de minister kon de raad zijn rol beter vervullen.

7.3. Opvolging van het federale energie- en klimaatbeleid | *Prioriteit*

Doel: Het energie- en klimaatbeleid op federaal niveau volgen, met name in het licht van wat is overeengekomen in het Nationaal Energie- en Klimaatplan (NEKP) en de langetermijnstrategie (2050). Er moet rekening worden gehouden met de context van de Europese Green Deal. Er zal ook een verband moeten worden gelegd met het beleid dat op regionaal niveau wordt gevoerd.

Acties: (1) De beleidsnota's van de ministers van energie en klimaat analyseren, zodra ze

gepubliceerd zijn, met betrekking tot de herziening van het NEKP (federaal niveau). Een hoorzitting met politici en administraties over deze kwesties. Opstellen van een advies over de herziening van het NEKP. (2021-2022-2023), (2) Zo nodig deelnemen aan de 'Klimaattafels' die door de minister van klimaat zouden worden ingesteld. (2022-2023), (3) De governance op het gebied van luchtvervuiling analyseren, onder andere inzake de houtkachels. (2021)

Wat is er gedaan: Het secretariaat maakte een uitgebreide analyse van alle beleidsnota's van de regering. Er zijn in 2021 geen initiatieven genomen over de herziening van het NEKP. Er was in 2021 ook nog geen enkel concreet element beschikbaar over de mogelijke oprichting van klimaattafels. In het algemeen was er geen sprake van een grondige opvolging van het energie- en klimaatbeleid in 2021. Er zijn ook geen initiatieven genomen in verband met de governance op het gebied van luchtvervuiling.

Oordeel: Deze actie is in 2021 niet uitgevoerd. Veel tijd en energie werden geïnvesteerd in het proces voor het nationaal herstel- en veerkrachtplan. De discussie over de herziening van het NEKP en andere elementen van het federale energie- en klimaatbeleid is veeleer voor 2022.

Doel: Helpen bij de ontwikkeling van een langetermijnvisie voor het spoor via een advies over de Spoorvisie 2040.

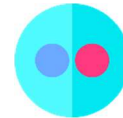
Acties: Op basis van adviesaanvragen of andere initiatieven om betrokken te worden vanwege de minister van mobiliteit (Opstellen van een advies over de Visie Spoor 2040; over de andere adviesvragen zal de WG beslissen). (2021-2022)

Wat is er gedaan: De werkzaamheden als voorbereiding op een advies over de Visie Spoor 2040 werden aangevat eind oktober 2021. (Het advies is gepubliceerd in maart 2022.) In 2021 was er ook nog aandacht voor een ander mobiliteitsdossier, met name MaaS (Mobility as a Service). In 2021 was er op 27/05 een druk bijgewoond webinar, in samenwerking met de FOD Mobiliteit en Vervoer, waaraan minister Gilkinet ook meewerkte.

Oordeel: Zodra het mogelijk was, is de raad begonnen met de voorbereiding van het advies over de Visie Spoor 2040. Het duurde langer dan aangekondigd eer de teksten beschikbaar waren, waardoor het eigenlijke werk in 2022 plaatsvond.

7.4. Mobiliteit en transport |

Follow-up

7.5. Internationaal spoorverkeer | *Follow-up*

Doel: De belemmeringen voor de ontwikkeling van het internationale spoorvervoer analyseren, met name in het kader van een klimaatbeleid dat een verschuiving van de lucht- en wegvervoersstromen (zowel passagiers- als goederenvervoer) naar het spoor in een internationale context aanmoedigt.

Acties: Op basis van adviesaanvragen of andere initiatieven om betrokken te worden van de minister van mobiliteit. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Voor deze actie zijn in 2021 geen initiatieven genomen. Er waren geen vragen van de minister.

Oordeel: /

7.6. Maatschappelijke gevolgen van de elektronische handel en de 'last mile' | *Follow-up*

Doel: De gevolgen van elektronische handel en de "last mile" voor duurzame ontwikkeling analyseren. Ook de gevolgen analyseren van de gezondheids crisis voor deze aspecten.

Acties: Organisatie van een seminarie of webinar op basis van de adviezen van de bijzondere raadgevende commissies voor distributie en verbruik, en op basis van academisch werk. Tonen van enkele positieve voorbeelden. (2021-2022)

Wat is er gedaan: In het begin van 2021 werd afgesproken dit webinar te organiseren in de tweede helft van het jaar. Later is beslist het te verschuiven naar 2022. Het webinar vond plaats op 1 april 2022.

Oordeel: De voorbereiding van de uitvoering van deze actie is begonnen in 2021.

7.7. Studie over de elektrificatie van de mobiliteit | *Follow-up*

Doel: Analyse van de behoeften op het gebied van elektrische mobiliteit en de maatschappelijke gevolgen daarvan.

Acties: De Climact-studie voor de FRDO wordt afgerond op 30/11/2021. Ze worden gepubliceerd en bekend gemaakt, met name via een webinar (begin 2022), (2021-2022)

Wat is er gedaan: Begin 2021 is de opdracht voor het uitvoeren van deze studie toegewezen aan Climact. De opdracht is uitgevoerd binnen de voorziene termijn. Er waren zeven bijeenkomsten van het speciale begeleidingscomité. De studie is gepubliceerd op onze website in december 2021. Het druk bijgewoonde webinar over de studie vond plaats op 17 januari 2022.

Oordeel: Deze actie is volledig uitgevoerd.

8. Internationale betrekkingen

8.1. Intern opvolgseminarie over het “Business Partnership Facility” | *Follow-up*

Doel: Het programma “Business Partnership Facility” opvolgen.

Acties: Jaarlijks een hoorzitting organiseren. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Het seminarie, waarbij er aandacht was voor de mid-term review, werd georganiseerd op 16 november 2021.

Oordeel: Deze actie is uitgevoerd zoals voorzien. Net als de vorige jaren was het een zeer interessante en nuttige ervaring.

8.2. Rondetafelgesprek over de internationale handel | *Prioriteit*

Doel: Zorgen voor een dialoog tussen de leden van de FRDO en de minister die verantwoordelijk is voor buitenlandse handel en/of zijn/haar administratie.

Acties: Rondetafelgesprekken organiseren. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Vanuit het secretariaat is er regelmatig aangedrongen bij het kabinet van de minister om – zoals elk jaar – een rondetafelgesprek te organiseren. Het is evenwel niet gelukt om zo’n ontmoeting vast te leggen. Er was wel, in dezelfde thematiek, een overleg met de administratie over de ‘Trade Policy Review’ van de EU. In 2022 zal er wel een rondetafelgesprek over de internationale handel plaatsvinden, in aanwezigheid van de minister.

Oordeel: Deze actie is niet uitgevoerd. Dat dat niet is gebeurd, ligt niet aan de raad zelf. Blijkbaar

was het voor de betrokken minister niet mogelijk in te gaan op onze vraag.

8.3. Seminarie over de inzet van de EU-Afrika-top | *Follow-up*

Doel: Verzamelen van informatie over de onderwerpen van de top

Acties: Een informatief en interactief seminarie over dit onderwerp organiseren. (2022)

Wat is er gedaan: In het vorige activiteitenprogramma stond een actie over een initiatief EU-Afrika dat was aangekondigd door de vorige Commissie. Dat initiatief was ondertussen zonder voorwerp. De aangekondigde EU-Afrika-Top werd door de coronacrisis verschoven. Toen duidelijk werd dat die conferentie plaats zou vinden in februari 2022 is het actiepunt in die zin aangepast. Er werd afgesproken dat de raad een webinar zou organiseren, voorafgaand aan de Top. De voorbereidingen daarvoor zijn begonnen in 2021. Het webinar vond plaats op 11 februari 2022 en werd erg geapprecieerd.

Oordeel: Deze actie is helemaal uitgevoerd.

9. Productnormen

9.1. Herziening van de wet op de productnormen | *Follow-up*

Doel: De herziening van de wet inzake productnormen lijkt op de agenda te staan. De werkgroep zou kunnen werken aan een evaluatie van deze herziening.

Acties: Opstellen van een advies na een eventueel verzoek van minister Khattabi. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Hierover zijn in 2021 geen initiatieven genomen.

Oordeel: Deze actie is niet uitgevoerd.

9.2. Seminarie productnormen | *Follow-up*

Doel: Professor Lavrysen bedanken voor zijn jarenlange betrokkenheid bij de raad, en in verband met de mogelijke herziening van de wet op de

productnormen, een seminarie organiseren om de kennis van de leden en het grote publiek over deze wet te verbeteren.

Acties: Informatief seminarie. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Hierover zijn in 2021 nog geen concrete afspraken gemaakt.

Oordeel: Deze actie is niet uitgevoerd.

Doel: De FRDO spreekt zich uit over de adviesvragen die haar worden toegezonden

Acties: Adviezen maken. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Alle adviesvragen zijn positief beantwoord. Het was niet altijd eenvoudig om adviezen te maken binnen de termijn die door de verschillende ministers werd gevraagd, maar alle adviezen zijn er wel gekomen.

Oordeel: Deze actie is uitgevoerd.

9.3. Adviesvragen | *Follow-up*

Jean-Pascal van Ypersele, tijdens de conferentie van 25 november 2021

ALGEMENE EVALUATIE

2021 was een jaar dat nog steeds in grote mate werd gedomineerd door de wereldwijde pandemie. Een groot deel van de activiteiten verliep nog steeds digitaal. Het was voor de raad – net als voor de hele maatschappij – vaak belangrijk om voldoende flexibel te zijn om snel te kunnen schakelen, wanneer een activiteit die fysiek was voorzien toch snel moest worden veranderd in een digitale versie. We kunnen zeggen dat dat al bij al goed is verlopen. Er waren ook voordelen aan de veranderde manier van werken. Webinars zijn relatief gemakkelijk te organiseren en blijven ook veel geïnteresseerden aantrekken. Opnames worden ter beschikking gesteld. Meer leden kunnen deelnemen aan vergaderingen omdat de digitale optie soms meer mogelijkheden biedt voor agendabeheer. Het secretariaat van de raad heeft ondertussen een grote expertise opgebouwd in een hybride werking. Er werden trouwens bijkomende investeringen gedaan in apparatuur om nog kwaliteitsvoller hybride te kunnen werken. Tegelijk werden na de lange digitale periode ook de beperkingen van die werkwijze duidelijk. Vergaderen gaat relatief gemakkelijk digitaal, maar actief zoeken naar consensus via dialoog is toch gemakkelijker in een fysieke setting. Genoeg informele momenten zijn ook nodig om vertrouwen te wekken en misverstanden te vermijden.

In 2021 werkte de federale regering terug op een normaal ritme. Daarbij viel het op dat – vergeleken met vorige jaren – de raad veelvuldig werd geconsulteerd. Er kwamen veel adviesvragen, er was een meer proactieve houding en regeringsleden investeerden meer tijd en energie in een direct contact met de leden van de raad. Dat alles zorgde soms voor een zeer grote werkdruk voor de leden van de raad en voor het secretariaat, onder meer voor de werkzaamheden in het kader van het nationaal plan voor herstel en veerkracht. Het blijft zoeken naar goede evenwichten waarbij de raad op een kwaliteitsvolle manier de eigen rol kan vervullen zonder de capaciteit van de leden en het secretariaat te overvragen. Af en toe was het evenwicht in 2021 even zoek. We blijven werken aan goede afspraken met regeringsleden en denken na over verbetering van onze manier van werken zodat een reële impact op het beleid gecombineerd kan worden met een efficiënte en aanvaardbare manier van werken.

Naar het einde van het jaar begon het secretariaat aan een aantal vernieuwingen. De voorbereidingen begonnen voor een volledig nieuwe website, een vernieuwde huisstijl en een modernisering van het communicatiebeleid. In de loop van 2022 zullen die vernieuwingen afgerond zijn.

DUURZAAM BEHEER, PER DOMEIN

Hoe kunnen we als raad een bijdrage leveren aan een duurzame ontwikkeling? We doen dat door het uitbrengen van adviezen ten behoeve van het beleid en het voeden van het maatschappelijk debat. Daarnaast proberen in het beheer van onze werkzaamheden ook zelf het goede voorbeeld te geven. We streven ernaar – met de instrumenten die we hebben – om het intern beheer te verduurzamen. We concentreren ons daarbij op de meest relevante milieuaspecten: vervoer (woon-werk- en zakelijke verplaatsingen) en kantoor (huisvesting en duurzaam aankoopbeleid). Daarnaast streeft de FRDO naar een gezond en aantrekkelijk sociaal klimaat voor haar medewerkers.

Sinds 2009 werkt het secretariaat van de FRDO met een milieumanagementsysteem (MMS), een beheerstool om de milieuprestaties van de organisatie die het invoert continu te verbeteren. Voor 2020 hadden we als raad het label “Ecodynamische onderneming met twee sterren” (via het BIM – Leefmilieu Brussel). Als gevolg van de coronacrisis werd geen nieuw dossier ingediend. Het is de bedoeling om dat in de loop van de volgende jaren opnieuw te doen.

Hieronder geven we, per domein, aan hoe we het duurzaam beheer van onze organisatie uitvoeren. Vooraf dient al wel gezegd te worden dat we – door onze locatie in de Financietoren – relatief weinig instrumenten hebben om zelf actief bepaalde elementen te veranderen.

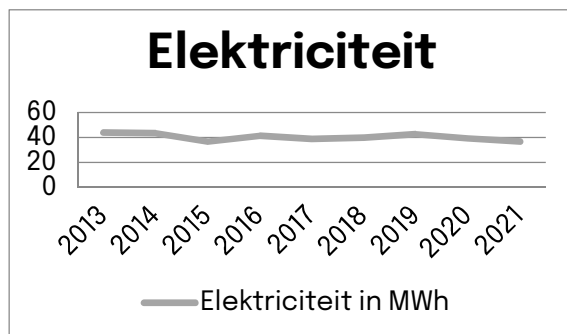
Energie-efficiëntie

Elektriciteitsverbruik

Daar de Financietoren geen afzonderlijke meters per huurder heeft, werd ons een quotiteit van het totale elektriciteitsverbruik van het gebouw toegekend, berekend op basis van een ratio die rekening houdt met de oppervlakte van de ruimtes die we gebruiken, vergeleken met de totale oppervlakte van het gebouw.

Totaalverbruik van 01/01/2021 tot 31/12/2021 geraamd op basis van de ratio = 36,75 MWh.

Elektriciteit	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Verbruik in MWh	43,4 MWh	36,8 MWh	41,4 MWh	38,9 MWh	40,00 MWh	42,79 MWh	39,45 MWh	36,75 MWh

Als raad hebben we geen eigen contract met een leverancier en hebben we geen impact op de keuze ervan. We zijn gebonden aan het contract voor het hele gebouw. Er is een contract voor 100% groene stroom.

We hebben geen zicht op de graad van bezetting van het hele gebouw. Mogelijke verschuivingen in de bezettingsgraad kunnen verantwoordelijk zijn voor schommelingen van het gebruik. (Dat geldt ook voor gas en water.)

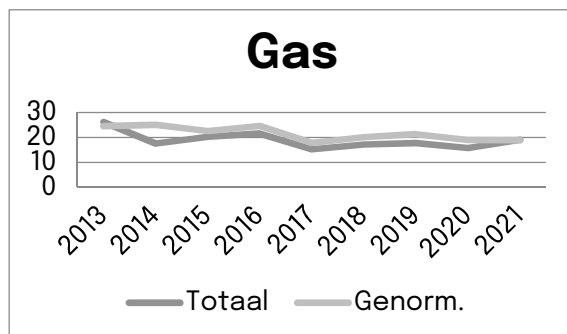
Gasverbruik

De Financietoren beschikt over een algemene meter voor de verwarming van het gebouw. Aan ons werd een quotiteit toegekend, berekend op basis van een verdeelsleutel.

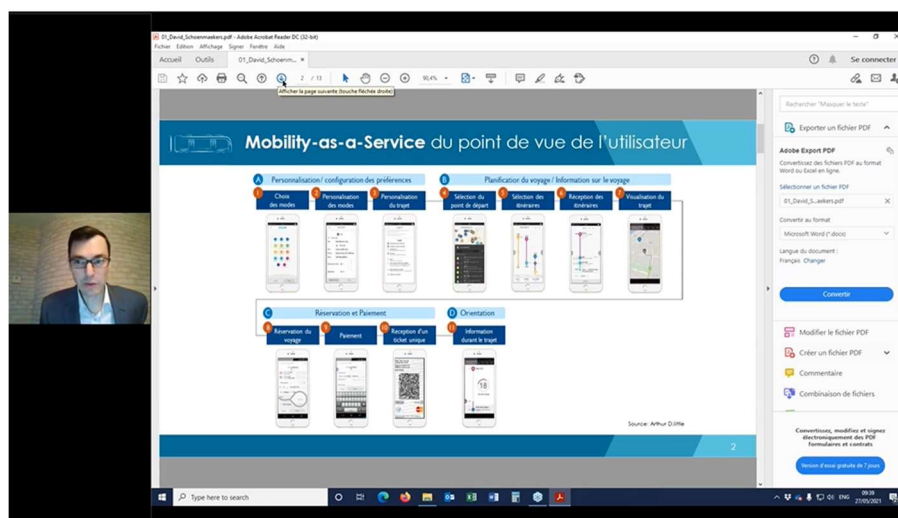
Totaalverbruik van 01/01/2021 tot 31/12/2021 geraamd op basis van de ratio = 19,22 MWh.

Genormaliseerd verbruik van 01/01/2021 tot 31/12/2021 geraamd op basis van de ratio = 18,91 MWh.

Gas	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Verbruik in MWh	17,66 MWh	20,30 MWh	21,56 MWh	15,36 MWh	17,28 MWh	17,79 MWh	15,81 MWh	19,22 MWh
Genormal. Verbruik in MWh	25,03 MWh	22,60 MWh	24,69 MWh	17,94 MWh	20,24 MWh	21,38 MWh	19,07 MWh	18,91 MWh

Als raad hebben we geen eigen contract met een leverancier en hebben we geen impact op de keuze ervan. We zijn gebonden aan het contract voor het hele gebouw.

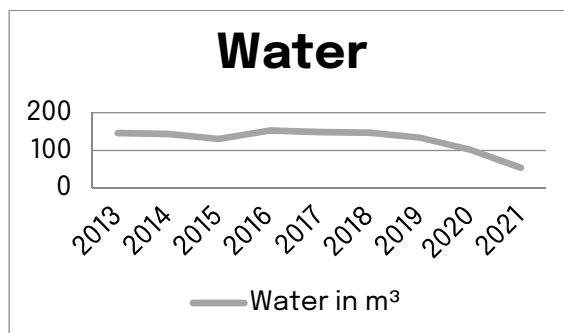
Het webinar over Mobility as a Service van 27 mei 2021

Waterverbruik

De Financietoren beschikt over 4 watermeters. Een aandeel van het gecumuleerde verbruik van die vier meters werd ons toegekend op basis van een verdeelsleutel.

Totaalverbruik van 01/01/2021 tot 31/12/2021 geraamd op basis van de ratio = 53,89 m³

Water	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Verbruik in m ³	143,73 m ³	130,60 m ³	153,09 m ³	148,20 m ³	146,69 m ³	133,67 m ³	102,1 m ³	53,89 m ³

Als raad proberen we vanzelfsprekend het waterverbruik zo laag mogelijk te houden. We hebben evenwel als huurder weinig structurele middelen in handen om het verbruik verder te doen dalen.

Mobiliteit

Alle personeelsleden van het secretariaat van het FRDO komen met het openbaar vervoer naar het werk. Zij krijgen alle daaraan verbonden kosten volledig terugbetaald (individuele jaarabbonementen). Ook voor hun woon-werkverplaatsingen per fiets krijgen ze een kilometervergoeding. Wanneer zij naar congressen of externe conferenties moeten gaan, gebruiken ze eveneens in principe steeds het openbaar vervoer.

Voor buitenlandse zendingen gebruiken de personeelsleden van het secretariaat van het FRDO, alsook de voorzitter, bij voorkeur milieuvriendelijk vervoer. De trein (2de klasse) wordt dus verkozen wanneer dit mogelijk is.

In andere jaren wordt de uitstoot die veroorzaakt werd door de leden van het secretariaat voor buitenlandse zendingen gecompenseerd, met steun aan een duurzaam project. In 2019 werd 2.311 kg CO₂-equivalent-uitstoot gecompenseerd, tegen 732 kg in 2018, 2.446 kg in 2017, 5.700 kg in 2016, 281 kg in 2015 en 7.640 kg in 2014. De verschillen hebben vooral te maken met de locatie van de jaarlijkse klimaatconferentie: 2014 Lima, 2015 Parijs (minder kilometers, en gebruik van de trein in plaats van het vliegtuig), 2016 Marrakesh, 2017 Bonn, 2018 Katowice, 2019 Madrid. In 2020 werd er, wegens de Covid-19-crisis, geen buitenlandse zending gedaan. In 2021 werd er 1 ton CO₂ (1 vlucht en 2 treinen naar Glasgow) gecompenseerd. Dat gebeurde voor een biodiversiteitsproject (via South Pole, informatie op het secretariaat verkrijgbaar).

Er zijn geen volledige gegevens over de verplaatsingen die onze leden doen in het kader van initiatieven van de raad.

Als er dringende leveringen dienen te gebeuren, maakt het secretariaat zoveel mogelijk gebruik van een fietskoerier.

De studie over de elektrificatiebehoeften van de mobiliteit, die in 2021 gepubliceerd werd

Afvalbeheer en materialengebruik

Wij passen een sorteersysteem toe voor het afval dat wij produceren. Papier, plastic, glas, blikjes en restafval worden verzameld in afzonderlijke vuilnisbakken en daarna verzameld door het bedrijf dat ook zorgt voor de recyclage.

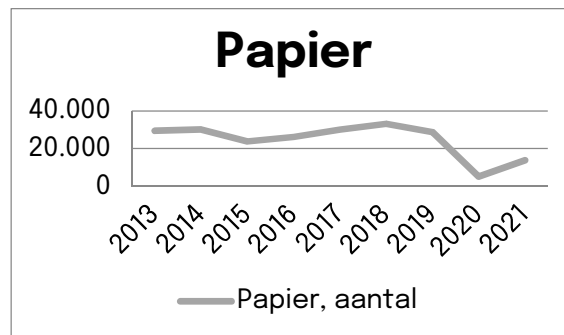
Tot slot wordt ook afval dat als gevaarlijk moet worden beschouwd speciaal behandeld.

Er is geen aparte afvalophaling enkel voor de raad. Er zijn dan ook geen aparte cijfers over de hoeveelheid opgehaald afval.

De voornaamste grondstof die wij verbruiken, is papier. Ook al spannen wij ons enorm in om zoveel mogelijk op de computer te werken en om de documenten via elektronische weg naar onze leden te sturen, toch moeten wij vaak documenten printen voor een vergadering, bijvoorbeeld wanneer een bijdrage pas kort ervoor is ontvangen. Bovendien moeten wij ervoor zorgen dat onze adviezen worden verspreid bij de ministers, parlementsleden en de verschillende

belanghebbende personen. Dit gebeurt vaak via de post. Wij beperken evenwel de impact van ons papiergebruik door gerecycleerd papier te gebruiken (labels Ecolabel en ISO 14001) en door de documenten recto verso te printen.

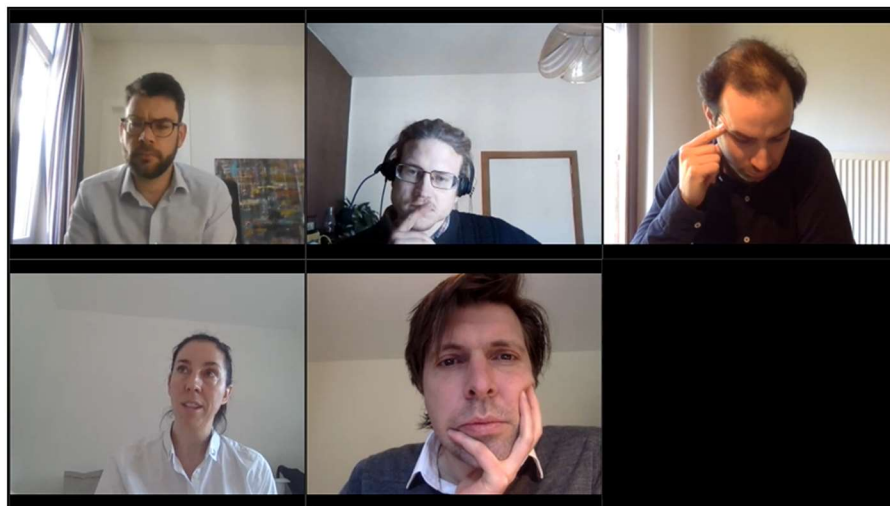
Papier	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Aantal	30.200	23.890	26.291	30.265	33.215	28.836	5.234	13.777

Aankoopbeleid

Bij aankoop van producten wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de milieu-impact van de producten. Voor wat papier betreft, wordt altijd gekozen voor 100 % gerecycleerd papier. Er worden uitsluitend reinigingsmiddelen met ecolabel gebruikt.

Voor wat de drank en eventuele koekjes en chocolade voor vergaderingen betreft, serveert men alleen bio-en of fairtradeproducten. De raad heeft er ook voor gekozen water van de kraan aan te bieden in plaats van water in flessen. Wanneer er een evenement georganiseerd wordt, wordt er zoveel mogelijk met een bio- en/of fairtrade- gecertificeerde traiteur gewerkt. We vragen ook aandacht voor verpakking en afvalpreventie. We kiezen steeds voor een locatie die gemakkelijk bereikbaar is met het openbaar vervoer.

Het webinar over herstel en strategische investeringen van 23 maart 2021

Veiligheid en gezondheid

Veiligheid op het werk

De evacuatieoefening in de Financietoren vindt normaal gezien steeds plaats in september. Door de coronacrisis was er in 2021 geen oefening.

De enige mogelijkere gevaarlijke stoffen waarmee in het FRDO-secretariaat wordt gewerkt, zijn afvalproducten (toners, lege inktpatronen). Tot zij worden opgehaald, worden zij op een veilige manier opgeslagen in een lokaal dat afgezonderd is van de bureaus waar de secretariaatsmedewerkers werken.

Op verzoek van het secretariaat werd op 03/09/2020 door een extern bureau een analyse van de binnenluchtkwaliteit uitgevoerd, met vrij positieve resultaten.

Welzijn op het werk

Er wordt alles aan gedaan om de werksfeer in de lokalen van het FRDO-secretariaat zo aangenaam mogelijk te maken. De situering van de kantoren maakt het mogelijk dat iedereen daglicht heeft. Dankzij het dubbel glas kan geluidshinder worden beperkt. In de lokalen staan heel wat groene planten en de personeelsleden kunnen in alle rust eten in een zaaltje dat hun ter beschikking wordt gesteld.

Het telewerk werd al voor 2020 aangemoedigd. Het werd door de coronacrisis voor het grootste deel van 2021 de norm voor alle medewerkers.

Tot slot hebben de medewerkers glijdende werkuren, zodat zij een zekere vrijheid hebben om hun werkrooster aan te passen aan dat van het openbaar vervoer en in functie van hun gezinstoestand.

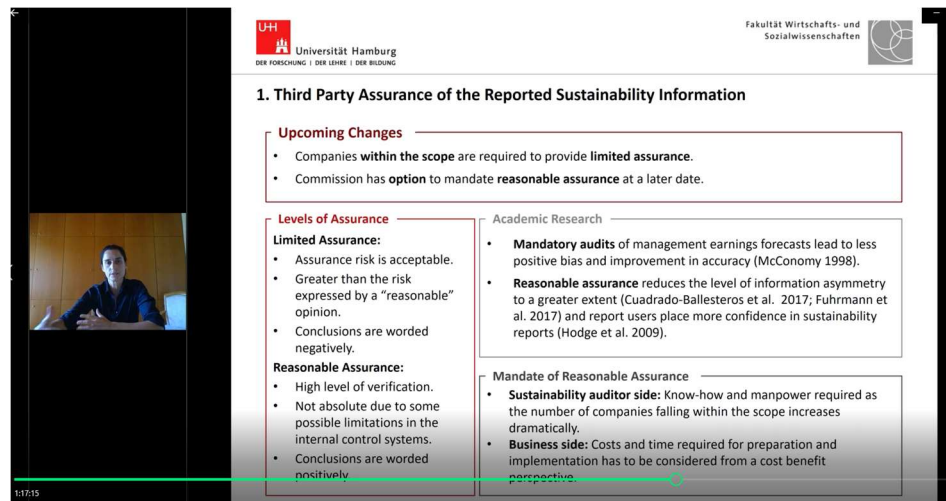
Interne communicatie

Om ervoor te zorgen dat er een goede interne communicatie is, vergaderen de personeelsleden van het FRDO-secretariaat ongeveer wekelijks op donderdag. Op deze stafvergaderingen worden de agenda's van de verschillende werkgroepen overlopen en worden de nog te verwezenlijken projecten besproken.

Bovendien vindt normaal gezien elk jaar na het zomerreces een stafvergadering plaats buiten de FRDO. Tijdens de stafdag zit het hele team van het secretariaat samen

- enerzijds om te evalueren of het werk van het secretariaat beantwoordt aan de vragen van de leden en stakeholders van de FRDO
- anderzijds om het te hebben over vernieuwende voorstellen voor de werking van de raad.

In 2021 vond de stafdag plaats op 17 september.

The image shows a screenshot of a webinar slide. On the left, there is a small video feed of a man speaking. The main content is a slide with the following structure:

- UHH Universität Hamburg** (Logo and text)
- Fakultät Wirtschafts- und Sozialwissenschaften** (Logo and text)
- 1. Third Party Assurance of the Reported Sustainability Information**
- Upcoming Changes**
  - Companies **within the scope** are required to provide **limited assurance**.
  - Commission has **option** to mandate **reasonable assurance** at a later date.
- Levels of Assurance**
  - Limited Assurance:**
    - Assurance risk is acceptable.
    - Greater than the risk expressed by a "reasonable" opinion.
    - Conclusions are worded negatively.
  - Reasonable Assurance:**
    - High level of verification.
    - Not absolute due to some possible limitations in the internal control systems.
    - Conclusions are worded positively.
- Academic Research**
  - **Mandatory audits** of management earnings forecasts lead to less positive bias and improvement in accuracy (McConomy 1998).
  - **Reasonable assurance** reduces the level of information asymmetry to a greater extent (Cuadrado-Ballesteros et al. 2017; Fuhrmann et al. 2017) and report users place more confidence in sustainability reports (Hodge et al. 2009).
- Mandate of Reasonable Assurance**
  - **Sustainability auditor side:** Know-how and manpower required as the number of companies falling within the scope increases dramatically.
  - **Business side:** Costs and time required for preparation and implementation has to be considered from a cost benefit perspective.

Het webinar over Corporate Sustainability Reporting van 17 juni 2021

Vorming en opleiding

Omdat duurzame ontwikkeling een multidisciplinair begrip is dat voortdurend evolueert en waarin regelmatig nieuwe concepten opduiken, moeten de leden van het FRDO-secretariaat op de hoogte blijven over de ontwikkelingen van de thema's die hun aangaan. Bijscholing is dus van essentieel belang om de kwaliteit van de werkzaamheden van het secretariaat te garanderen en zijn taak als kenniscentrum te verzekeren.

Daarom nemen de leden van het FRDO-secretariaat regelmatig deel aan conferenties en congressen over thema's die verband houden met de werkgroep waarin zij actief zijn.

Een van de leden van het secretariaat is ook actief in het trainersnetwerk van de FOD VVVL en het RIZIV en verzorgt daar mee opleidingen (over waarden en deontologisch handelen). Een ander lid van het secretariaat ondersteunt academische activiteiten aan verschillende universiteiten over het thema van de financiering van de transitie.

Loopbaanbegeleiding

In het kader van de evaluatiecyclus die opgezet is binnen de federale overheidsdiensten krijgen alle leden van het secretariaat van de FRDO een plannings- en een evaluatiegesprek. Tijdens die procedure worden de doelstellingen en de middelen om die nog beter te behalen van elk personeelslid besproken en ook geformaliseerd. De mate waarin de doelstellingen zijn gehaald wordt besproken in het evaluatiegesprek. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar het betrekken van iedereen als team bij het werk van het secretariaat, de kwaliteit van de beschikbaarheid van iedereen voor de leden, de administratie en andere actoren die een beroep doen op onze diensten.

De leden van het secretariaat krijgen ondersteuning in de ontwikkeling van hun loopbaan. In 2021 zijn bijkomende inspanningen om de werking van het secretariaat, in een toekomstperspectief, verder te verbeteren. Enkele leden werden na een procedure bevorderd. Het organigram en de taakverdeling binnen het secretariaat werden daarna aangepast.

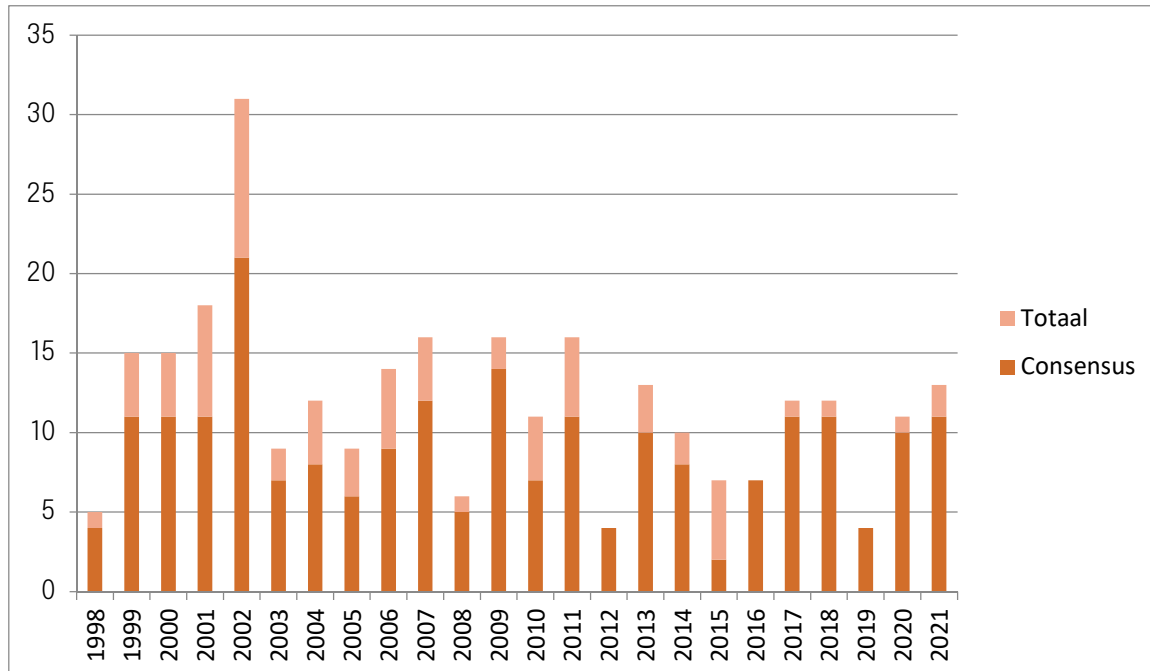
ADMINISTRATIEF VERSLAG

ADVIEZEN VAN DE RAAD

De belangrijkste activiteit van de raad is het uitbrengen van beleidsadviezen op vraag van de federale regering of het parlement, of op eigen initiatief. De werkgroepen van de raad bereiden deze adviezen voor, waarna ze aan de algemene vergadering ter goedkeuring worden voorgelegd. Verdeelde standpunten worden in de adviezen steeds duidelijk weergegeven.

Aantal en consensus

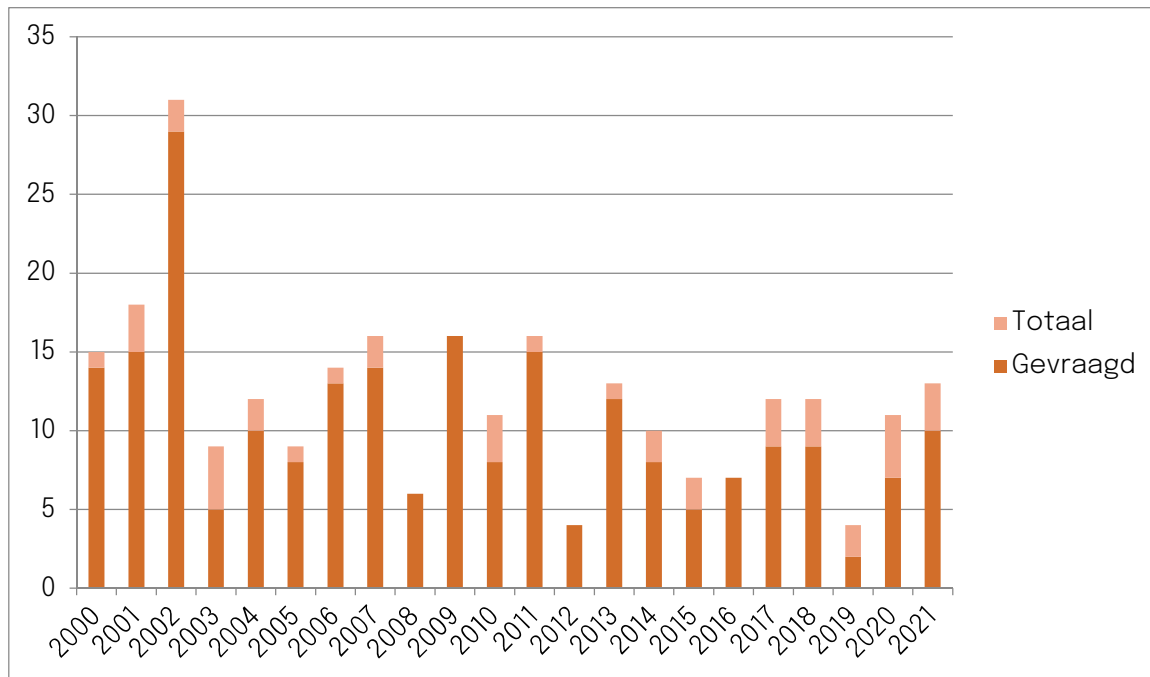
De onderstaande grafiek 1 geeft per jaar een overzicht van het aantal adviezen dat de raad sinds 1998 uitbracht, evenals van de verdeling tussen consensus- en verdeelde adviezen. In totaal gaat het om 286 adviezen of een gemiddelde van 11,9 adviezen per jaar, waarvan er 215 (of 75 %) met consensus werden goedgekeurd. In 2021 werden 13 adviezen goedgekeurd (waarvan 11 in consensus), waardoor dit jaar zich situeert rond het gemiddelde van de voorgaande jaren. Van de 13 adviezen werden er 9 in samenwerking met andere adviesraden gemaakt.

Adviezen op eigen initiatief

De onderstaande grafiek geeft een overzicht van het aantal adviezen dat de voorbije jaren werd uitgebracht op vraag van de overheid en op eigen initiatief. In 2021 heeft de raad drie adviezen op eigen initiatief uitgebracht.

De adviezen van 2021

Hieronder geven we een overzicht van de adviezen die in 2021 werden uitgebracht. Alle adviezen zijn te vinden [op onze website](#).

- Tussentijds advies over de strategische krachtlijnen van het ontwerp van plan voor herstel en veerkracht (2021a01)
- Initiatiefadvies betreffende het Plan voor Herstel en Veerkracht – luik "investeringsprojecten" (2021a02)
- Advies over een KB betreffende brandstoffen (2021a03)
- Initiatiefadvies betreffende het plan voor herstel en veerkracht – luik "Structurele hervormingen" (2021a04)
- Advies over een K.B. betreffende producten die ontwikkeld zijn om via het toilet te worden afgevoerd (2021a05)

- Advies over een K.B. betreffende producten voor eenmalig gebruik en ter bevordering van herbruikbare producten (2021a06)
- Advies over de wettelijke garantie (2021a07)
- Advies over transportbrandstoffen uit hernieuwbare bronnen (2021a08)
- Advies over het voorontwerp van het Federaal plan voor duurzame ontwikkeling (2021a09)
- Advies over de omzetting van de richtlijn “RED II” (2021a10)
- Advies over het ontwerp van federaal actieplan circulaire economie (2021a11)
- Advies over de studie ‘Het bepalen van de te behalen doelstellingen in het kader van de uitvoering van de Agenda 2030’ (2021a12)
- Advies ter voorbereiding van de Klimaatconferentie van de Verenigde Naties (COP26) (2021a13)

Opvolging van de adviezen

Tijdens de eerste Algemene Vergadering van 2022 (9 maart), werd – zoals elk jaar – door regeringsleden of hun vertegenwoordigers een toelichting gegeven bij de opvolging van de adviezen van 2021. Aan alle regeringsleden die een advies hadden aangevraagd, werd ook gevraagd schriftelijk duiding te geven bij hoe ze de adviezen hebben opgevolgd. Die informatie werd verzameld in een document over de [opvolging van de adviezen van 2021](#).

De algemene vergadering van 18 mei 2021

INFORMATIE EN COMMUNICATIE

Nieuwsbrieven

De FRDO heeft verschillende nieuwsbrieven.

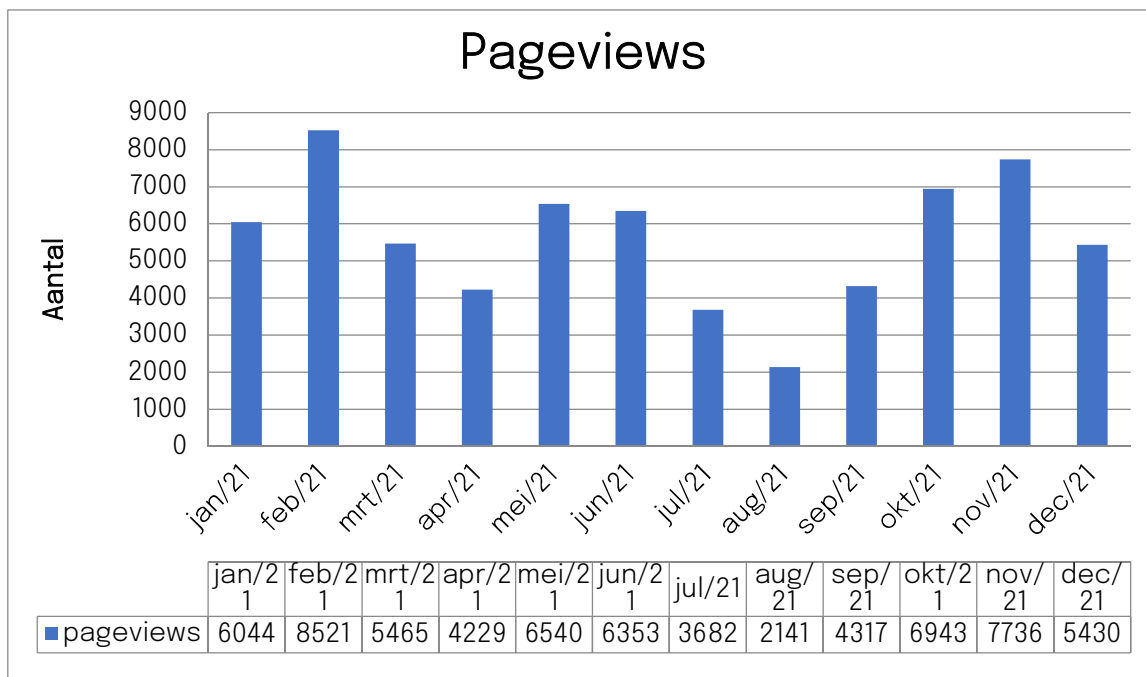
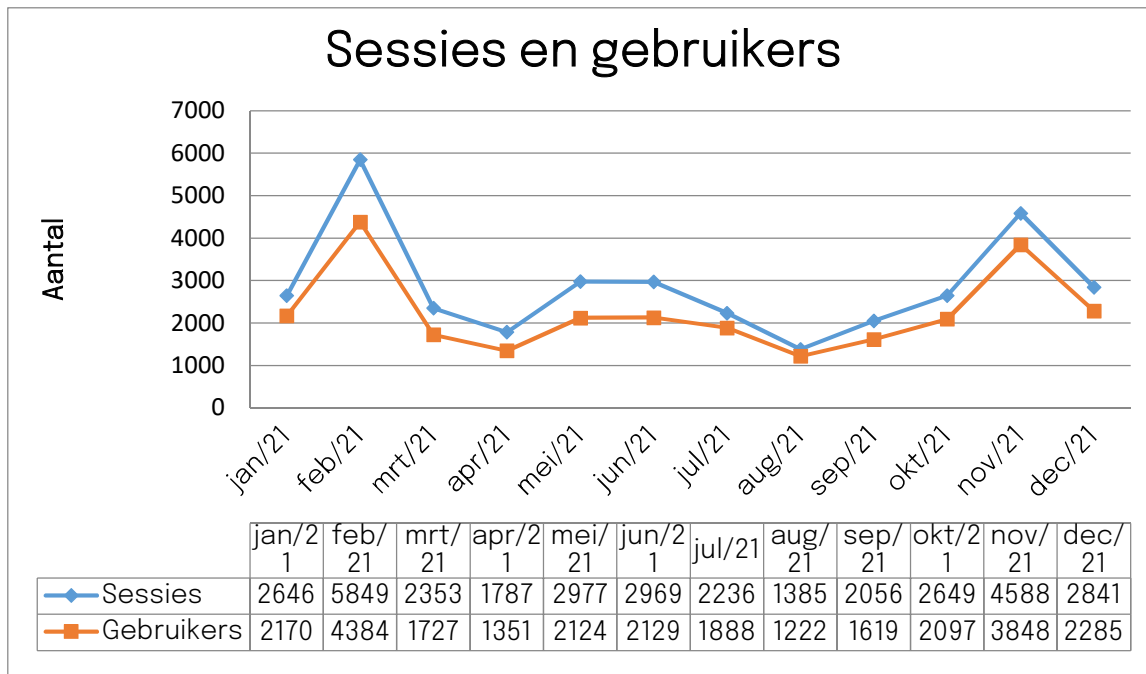
- Er is de algemene nieuwsbrief **FRDO-Info**. Die bevat algemene informatie over goedgekeurde adviezen en activiteiten van de raad. In 2021 verschenen twee nummers. De nieuwsbrief wordt verzonden naar zo'n 4.500 bestemmingen.
- Daarnaast is er de speciale nieuwsbrief **Update 2030 Agenda**, vooral over de opvolging van het proces van de 2030 Agenda (met daarin de SDGs). In 2021 werden twee nummers verzonden.
- Ten slotte is er ook de wekelijkse **Briefing European Green Deal**. Daarin wordt informatie gegeven over de recentste ontwikkelingen in de uitvoering van de Green Deal. Die briefing wordt ondertussen vrij ruim verspreid naar een geïnteresseerd publiek en krijgt zeer positieve reacties.

Eind 2021 is de FRDO gestart met een proces van vernieuwing van de huisstijl en de communicatiemiddelen. Er wordt in dat verband gewerkt aan een vernieuwd concept voor de nieuwsbrieven, dat in de loop van 2022 zal worden uitgevoerd.

Website, sociale media en pers

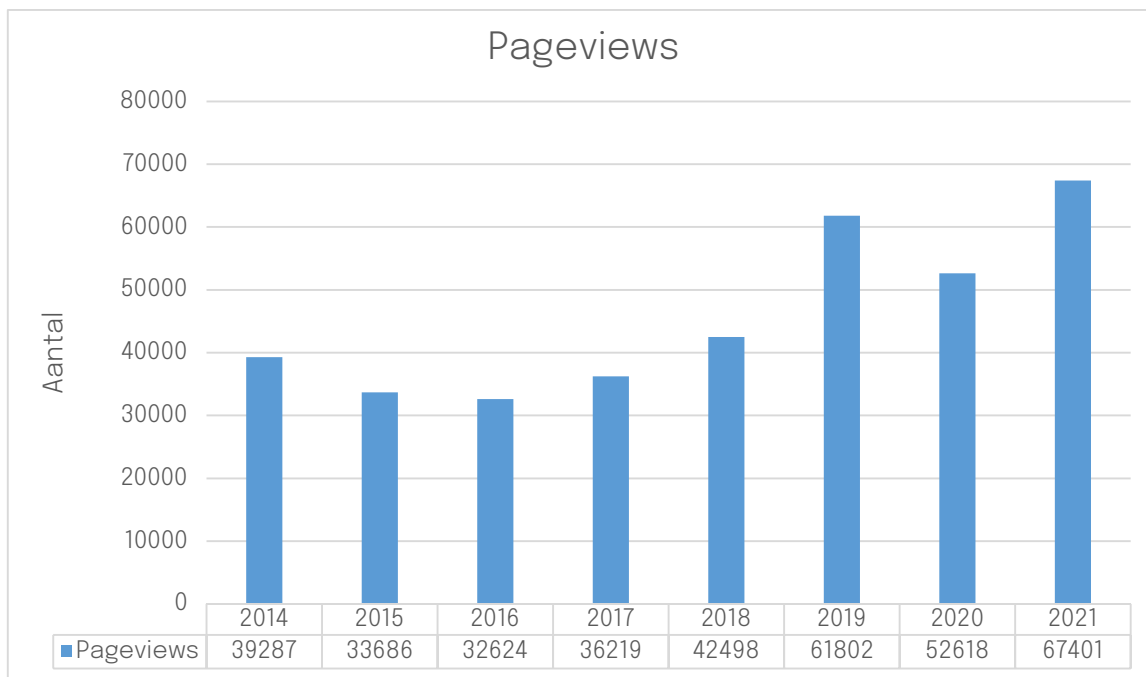
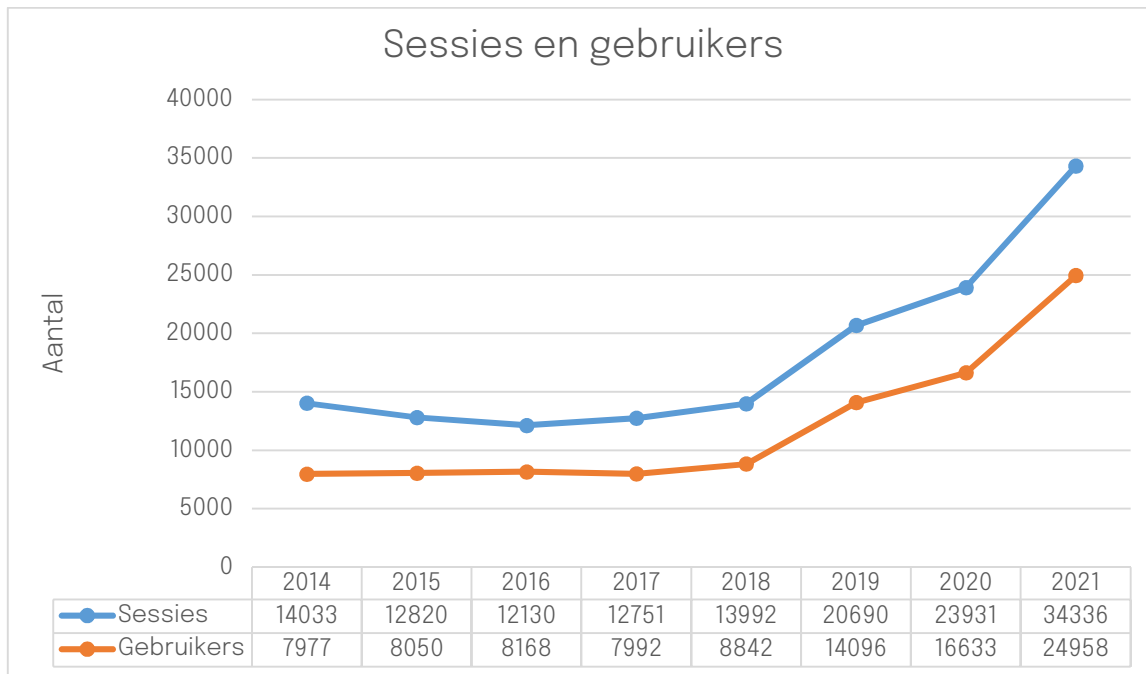
De website van de raad biedt informatie over duurzame ontwikkeling en de werking van de FRDO. De geschiedenis, samenstelling en werking van de raad worden toegelicht. Alle adviezen van de raad sinds zijn oprichting en die van diens voorganger, de Nationale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, zijn er terug te vinden. De site biedt verder een aantal links naar verslagen van onderzoek, fora of andere activiteiten die de raad organiseerde, en ook naar de sites van de leden van de raad.

Onderstaande grafieken geven enkele statistieken voor 2021.

Uit de statistieken van de meest bezochte pagina's blijkt dat vooral publieksactiviteiten veel bezoekers naar onze website halen.

De volgende grafieken geven de ontwikkeling aan van het websitebezoek de voorbije jaren.

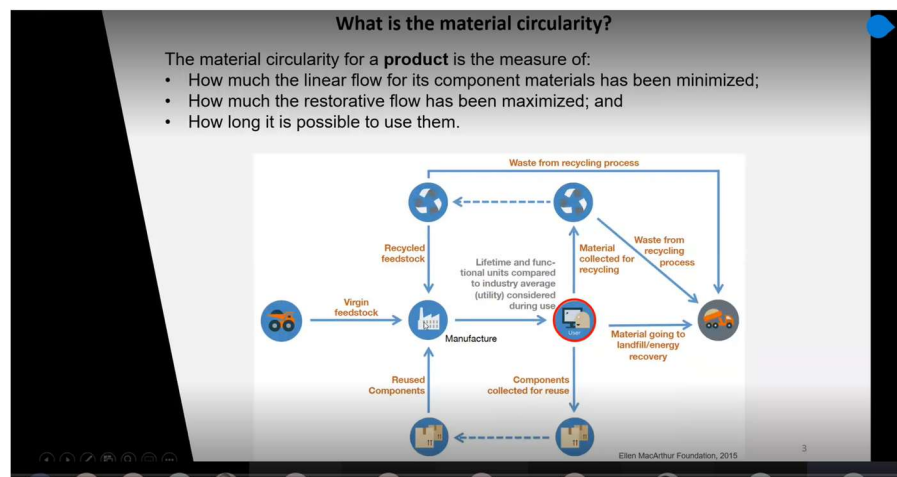

Eind 2021 zijn de voorbereidingen gestart voor een vernieuwing van de website. Een volledig nieuwe site wordt gebouwd en zal in de loop van 2022 online gaan. De nieuwe site moet moderner en dynamischer zijn en zal een meer actief communicatiebeleid mogelijk maken. Samen met de website is ook een traject doorgevoerd voor een vernieuwing

van de huisstijl. In 2022 is er gekozen voor een nieuw logo en zijn de verschillende interne en externe communicatiemiddelen afgestemd op de nieuwe huisstijl.

Naast de website zet de FRDO ook Facebook, LinkedIn en Twitter in om te communiceren over de activiteiten. De sociale mediakanalen worden nog relatief beperkt gebruikt. Het is de bedoeling om samen met de vernieuwde website en nieuwsbrieven te komen tot een meer actief en eigentijds communicatiebeleid.

Ten slotte stuurt de raad ook af en toe persberichten uit over de eigen activiteiten.

Het webinar over de EU Battery Regulation van 14 februari 2021

ACTIVITEITEN VAN DE RAAD

Algemene vergadering

De leden stemmen op de algemene vergadering over de adviezen die door de verschillende werkgroepen werden voorbereid, brengen verslag uit van internationale conferenties, bespreken de planning, beslissen over de organisatie van forumactiviteiten, nemen de eindbeslissing over het jaarverslag, het financieel verslag, de begroting, het jaarprogramma en het programma van de werkgroepen. Daarnaast rapporteren de verschillende regeringsleden of hun vertegenwoordigers aan het begin van elk kalenderjaar over de opvolging van de door de raad uitgebrachte adviezen.

In 2021 waren er drie algemene vergaderingen.

De algemene vergadering van 22 november 2021, in aanwezigheid van minister Gilkinet

Werk- en projectgroepen, begeleidingscomités

De werkgroepen bestaan uit leden van de raad of hun plaatsvervangers en door hen aangeduide experts. De werkgroepen kunnen ambtenaren en andere deskundigen uitnodigen. De algemene vergadering duidt de voorzitters van de werkgroepen aan op voordracht van het bureau. De werkgroepen bereiden de adviezen voor. Elke werkgroep wordt bijgestaan door een lid van het secretariaat. Er zijn vaste werkgroepen en projectgroepen die voor een specifiek project (advies of activiteit) worden opgestart. Voor studies die door de raad worden uitbesteed aan onderzoekers of voor een traject van activiteiten kan ook een begeleidingscomité worden opgericht.

In 2021 waren de volgende werk- en projectgroepen actief:

- herstelplan
- biodiversiteit en bossen
- innovatieve economische modellen
- internationale betrekkingen
- strategieën
- productnormen
- financiering van de transitie
- energie en klimaat
- spoorvisie 2040.

Die vergaderden samen 63 maal.

In 2021 waren er twee begeleidingscomités actief:

- studie elektrificatie van de mobiliteit
- jongeren, klimaat en communicatie.

Die vergaderden samen 10 maal.

Bureau

Het bureau bestaat uit de erevoorzitster (van wie de vertegenwoordigster wordt uitgenodigd voor de vergaderingen), de voorzitter en de ondervoorzitters. (De erevoorzitster en haar vertegenwoordigster hebben geen stemrecht.) Daarnaast vaardigen de werkgeversorganisaties, vakbonden, ngo's milieu en ontwikkelingssamenwerking vertegenwoordigers af om in het bureau te zetelen. Ook de directeur en een lid van het secretariaat nemen deel aan de vergaderingen.

De algemene vergadering heeft het dagelijks beheer van de raad gedelegeerd naar het bureau. Het bureau houdt zich onder meer bezig met de voorbereiding en opvolging van de algemene vergadering, het overmaken van de ontwerpadviezen van de werkgroepen aan de algemene vergadering, de voorstelling aan de algemene vergadering van het jaarverslag en het financieel verslag voor goedkeuring, de selectie van het personeel, het nemen van belangrijke praktische beslissingen en de aansturing van het secretariaat.

In 2021 waren er 11 vergaderingen van het bureau.

Beleidsdialoog en interne informatieve activiteiten

De raad organiseert diverse activiteiten die niet verbonden zijn met het uitwerken van een advies. Het kan daarbij gaan om rondetafelgesprekken waarbij de leden dialoog kunnen gaan met een regeringslid, informatieve seminars (enkel voor de leden), ...

In 2021 ging het om de volgende initiatieven:

- 23/02/2021 | Rondetafelgesprek over de Trade Policy Review
- 24/02/2021 | Intern webinar over de EU Battery Regulation
- 16/06/2021 | Stakeholderdialoog over het jaarverslag 2020
- 29/09/2021 | Rondetafelgesprek met minister Khattabi over de COP26 in Glasgow
- 16/11/2021 | Seminarie over het Business Partnership Facility.

Minister Khattabi tijdens de conferentie over klimaat, jongeren en communicatie van 25 november 2021

Events

De raad organiseert regelmatig publieksactiviteiten, bedoeld voor een ruimer of meer gespecialiseerd publiek. Verslagen, documenten, presentaties en opnames van die events zijn op onze website te vinden.

In 2021 ging het om de volgende events:

- 23/03/2021 | [Herstel en strategische investeringen](#)
- 27/05/2021 | [Mobility as a Service \(MaaS\) als hefboom naar duurzame mobiliteit](#)
- 17/06/2021 | [Corporate Sustainability Reporting: recente ontwikkelingen](#)
- 25/11/2021 | [#HackTheFuture, Klimaatcommunicatie voor en door jongeren](#)
- 30/11 en 01/12/2021 | [Financiën afstemmen op duurzame ontwikkeling: welke rol voor overheden en de financiële sector](#) .

De conferentie over duurzame financiën van 30 november 2021

Evaluatie activiteiten

De voorbije jaren heeft het secretariaat werk gemaakt van een systeem om de verschillende activiteiten zo goed mogelijk te evalueren. Samengevat voor de 6 events van 2021 kunnen we vaststellen dat er 973 aanwezigen waren. Digitale evenementen worden gewoonlijk opgenomen en kunnen opnieuw worden afgespeeld. Het werkelijke aantal mensen dat deze evenementen heeft bekeken is dus hoger dan het genoemde cijfer.

Uit de evaluatie blijkt gemiddeld een hoge tevredenheid bij de deelnemers over de activiteiten van de raad. Een overzicht van de belangrijkste elementen van de evaluatie van die initiatieven:

	<i>23/03/2021</i> <i>Herstel en</i> <i>strateg.</i> <i>Invest.</i>	<i>27/05/2021</i> <i>MaaS</i>	<i>17/06/2021</i> <i>Corp. Sust.</i> <i>Rep.</i>	<i>25/11/2021</i> <i>Jongeren en</i> <i>klimaat</i>	<i>30/11/2021</i> <i>Financiering</i> <i>transitie</i>	<i>01/12/2021</i> <i>Financiering</i> <i>transitie</i>
Aantal deelnemers (reëel)	174	223	160	173	127	116
Aantal evaluaties	24	15		28	16	16
Beantwoordt aan verwachtingen?	3,9 / 5	4,1 / 5		3,9 / 5	4 / 5	4 / 5
Keuze onderwerpen	4 / 5	4,2 / 5		4,4 / 5	4 / 5	4 / 5
Kwaliteit uiteenzettingen en debatten	4,2 / 5	4,3 / 5		4 / 5	3,9 / 5	3,9 / 5
Toepasbaarheid	3,6 / 5	3,5 / 5		4 / 5	3,8 / 5	3,8 / 5
Tool webinar	3,7 / 5	4,1 / 5		2,8 / 5	3,6 / 5	3,6 / 5
Gemiddelde evaluatie inhoud	3,9 / 5	4 / 5		4,1 / 5	3,9 / 5	3,9 / 5

The image shows a video conference window with a speaker, Thomas Van Craen, and a presentation slide. The slide is titled "3 key takeaways on Sustainable Finance" and contains three main points:

- Stop regulating the solution, start tackling the problem**
  - The risk of current regulations missing the point
  - 1,5°C is already 'in the books' (i.o. Carbon Tracker) > stop financing fossil fuel expansion and exploration / financial regulators to steer on assets
  - All finance has impact
- Reducing emissions & respecting social inclusion of all people**
  - not as an excuse to slow the pace of change
  - a just transition as a litmus test in sustainable finance decisions
  - e.g. ensuring households in energy inefficient properties have access to affordable retrofit
  - e.g. converting agriculture & support the farmers
- A coherent & embedded Sustainable Finance approach**
  - Coherence through public expenditure and public finance policies
  - Sustainable Finance embedded in a whole of theories of change and transition plans for economic sectors & societal domains (e.g. *Klimaatvelden* in the Netherlands)

De conferentie over duurzame financiën van 1 december 2021

Vertegenwoordiging

De FRDO is betrokken bij verschillende Europese netwerken op het vlak van duurzame ontwikkeling. Zo is de FRDO lid van de [EEAC](#), het Europese netwerk van adviesraden voor milieu en duurzame ontwikkeling. De leden van het secretariaat volgen regelmatig vergaderingen van de EEAC of geven ondersteuning aan de werkzaamheden van het netwerk.

Daarnaast volgt de raad ook de activiteiten van het [ESDN](#), het Europees netwerk van overheidsdiensten duurzame ontwikkeling, op.

Op nationaal niveau nemen leden van het secretariaat regelmatig deel aan overlegmomenten met beleidsverantwoordelijken van de federale en regionale overheden. Het daarbij onder meer over de Coormulti duurzame ontwikkeling (die de internationale onderhandelingen over duurzame ontwikkeling in het VN-kader opvolgt) en de CCIM (het CoördinatieComité Internationale Milieupolitiek).

De leden van het secretariaat nemen ten slotte ook regelmatig deel aan allerlei conferenties en seminars en worden ook gevraagd voor het geven van lessen of gastcolleges.

FINANCIEEL VERSLAG

Het budget van de raad bedroeg in 2021 € 205.000. Dit bedrag is als volgt verdeeld:

- € 191.000 voor niet-informaticagerelateerde werkingskosten.
- € 11.000 voor informatica.
- € 3.000 voor verplaatsingen en terugbetaling van adsl en GSM voor telewerk.

Zoals ieder jaar werd een deel van de vastgelegde bedragen van het vorige jaar pas het volgende jaar betaald.

Volgende tabel geeft uitgaven en vastleggingen voor 2021 in detail weer.

BEGROTING 2021		
TOTAAL	€ 205.000	
A. Werking	€ 202.000	
Werking (zonder informatica)		€ 191.000
Werking informatica		€ 11.000
B. Investerings	€ 0	
C. Verplaatsingen, adsl, ...	€ 3.000	
Verplaatsingen, internet personeel		€ 3.000

	Begroting 2021	Uitgaven 2021
A. Werking		
1. Werking (zonder informatica)	€ 191.000	€ 141.356
1.1. <u>Vergoedingen en terugbetaling van onkosten</u>		
Presentiegelden	€ 20.000	€ 24.272
Verplaatsingskosten	€ 1.500	€ 42
Deelname internationale conferenties	€ 25.000	€ 24.153
Vergoeding experts	€ 2.500	€ 0
<i>Subtotaal</i>	€ 49.000	€ 48.468
1.2. <u>Lokalen secretariaat</u>		
Onderhoud lokalen	€ 7.411	€ 7.411
Huurkosten Finance Tower	€ 15.000	€ 12.300
<i>Subtotaal</i>	€ 22.411	€ 19.711
1.3. <u>Goederen en diensten (recurrente uitgaven)</u>		
Kleine onkosten dienst	€ 5.000	€ 2.975
Leasing (kopieerapparaat)	€ 1.800	€ 1.320
Vaste telefonie (telefoon + internet)	€ 3.000	€ 2.633
GSM dienst	€ 500	€ 291

Kranten, tijdschriften	€ 2.800	€ 2.971
Vertalingen	€ 13.000	€ 8.823
<i>Subtotaal</i>	€ 26.100	€ 19.014
Recurrente uitgaven (= 1.1 + 1.2 + 1.3)	€ 97.111	€ 87.193
1.4. <u>Goederen en diensten (niet-recurrente uitgaven)</u>		
Recepties, kosten AV en BU	€ 4.000	€ 191
Kleine kantoorbenodigdheden, papier	€ 1.500	€ 1.122
Opleidingen	€ 500	E 950
<i>Subtotaal</i>	€ 6.000	€ 2.263
1.5. <u>Sensibilisatie en communicatie</u>		
Jaarlijks forum	€ 10.000	€ 6.065
Instrument ondersteuning wettelijke taken FRDO	€ 35.000	€ 38.883
Seminaries, lunchdebatten	€ 12.000	€ 453
<i>Subtotaal</i>	€ 57.000	€ 45.401
1.6. <u>Financiële bijdrage</u>		
Bijdrage EEAC	€ 6.500	€ 6.500
<i>Subtotaal</i>	€ 6.500	€ 6.500
Totaal A1	€ 167.011	€ 141.356
Beschikbaar (niet-bestemd / niet uitgegeven)	€ 23.989	€ 49.644
2. <u>Werking informatica</u>	€ 11.000	€ 8.706
Werking informatica	€ 11.000	€ 8.706
Totaal A2	€ 11.000	€ 8.706
Beschikbaar (niet-bestemd / niet uitgegeven)	€ 0	€ 2.294
B. Investerings		
1. <u>Investerings (zonder informatica)</u>	€ 0	€ 0
Investerings (zonder informatica)	€ 0	€ 0
Totaal B1	€ 0	€ 0
Beschikbaar (niet-bestemd / niet uitgegeven)	€ 0	€ 0
2. <u>Investerings (informatica)</u>	€ 0	€ 0
Investerings (informatica)	€ 0	€ 0
Totaal B2	€ 0	€ 0
Beschikbaar (niet-bestemd / niet uitgegeven)	€ 0	€ 0

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 | OVERZICHT VAN DE STAKEHOLDERS

In dit overzicht wordt een beschrijving gegeven van de communicatielijnen met de verschillende belangrijke stakeholders, gezien vanuit de FRDO.

Op geen enkele manier wordt hier een uitspraak gedaan over de stakeholders op zich, de manier waarop ze werken of hun houding tegenover de FRDO. Er wordt enkel gepoogd in kaart te brengen hoe de communicatielijnen lopen, en wat daarover geweten is vanuit het perspectief van de FRDO. Zo moeten bv. gesignaleerde informatietekorten geïnterpreteerd worden als een opdracht voor de FRDO, een opdracht die dankzij het duurzaamheidsverslag kan worden opgenomen. Zo kan de focus verschuiven van de communicatiemiddelen op zich naar de communicatie als geheel, gezien vanuit het perspectief van de belanghebbenden.

- *Leden van de raad.* Met de leden van de raad wordt de communicatie het meest intensief georganiseerd. Via bureau en AV zijn er structurele overlegmomenten. Er zijn regelmatig zendingen met documenten en verslagen voor de verschillende vergaderingen. Er is contact tijdens fora. De verschillende externe communicatiemiddelen zoals de website en de nieuwsbrief hebben ook de leden als doelpubliek. Naast dat alles zijn er vele informele contacten tussen de leden en het secretariaat.
- *Werk- en projectgroepen van de raad.* De werk- en projectgroepen van de raad zijn hoofdzakelijk samengesteld door vertegenwoordigers van of namens de leden. De communicatiemiddelen zijn dus grotendeels vergelijkbaar. In de werkgroepen zijn er wel contacten met externe deskundigen. De feedback met de secretariaatsmedewerkers verloopt vooral via de opmaak van de adviezen en de verwerking van opmerkingen en amendementen.
- *Secretariaatsmedewerkers.* De communicatielijnen verlopen via de dagelijkse contacten op het secretariaat. De wekelijkse stafvergadering is een draaischijf voor uitwisseling van ervaringen en bespreking van de planning

en de uitvoering van taken. Er is verder een evaluatiecyclus, met jaarlijkse evaluatie- en planningsgesprekken. Op die manier is er een ruime mogelijkheid voor terugkoppeling en competentieontwikkeling.

- *Ministers en kabinetten.* Voor een deel zijn de communicatielijnen formeel geregeld. Formele adviesvragen krijgen ook een formeel antwoord, en dat binnen vastgestelde termijnen. Vertegenwoordigers van de kabinetten participeren aan de AV's en soms aan de werkgroepen. Verder zijn er regelmatige contacten via externe vergaderingen, zoals de Coormulti. Naast dat alles zijn er voortdurend ook informele contacten.
- *FIDO (Federaal Instituut Duurzame Ontwikkeling).* Met de FIDO zijn er formele contacten en informele contacten. Er is gemakkelijke en constructieve uitwisseling van informatie. De nieuwsbrieven van de raad worden gelezen en overgenomen. Of er informatietekorten zijn, is niet duidelijk.
- *FOD VVVL.* Met de FOD VVVL zijn er vooral met de stafdiensten formele en informele contacten. Die hebben te maken met de administratieve organisatie en het personeelsbeleid van het secretariaat van de raad. Daarnaast is er ook beleidsmatig overleg over de rol van de raad binnen het geheel van de FOD. Met een aantal ambtenaren of diensten zijn er intensieve contacten (bv. dienst klimaat van de FOD). Of de communicatiemiddelen van de raad alle ambtenaren bereiken die potentieel geïnteresseerd zijn in de werking van de raad en of er informatietekorten zijn, is niet duidelijk.
- *Task Force Duurzame Ontwikkeling.* Met de Task Force DO zijn er formele contacten en informele contacten. Of er informatietekorten zijn en of de informatiemiddelen van de raad voldoende doordringen, is niet duidelijk. FRDO en TFDO worden bij elkaars werkzaamheden betrokken.
- *ICDO.* Met de ICDO zijn er indirecte contacten, vooral via het FIDO. Of er informatietekorten zijn en of een meer actieve communicatiepolitiek nodig is, is niet duidelijk.
- *Kamercommissie energie, leefmilieu en klimaat.* De contacten zijn weinig structureel. Wanneer er overlegmomenten worden georganiseerd, is er ruimte voor uitwisseling. Of alle betrokken parlementsleden voldoende bereikt worden door de communicatiemiddelen van de raad, is onvoldoende duidelijk. Of de gebruikswaarde van de adviezen voor de parlementaire werkzaamheden voldoende benut wordt, is evenmin duidelijk.
- *Federale en regionale adviesraden.* Vooral sinds 2014 zijn de contacten met andere adviesraden nauwer geworden. Zo zijn er verschillende adviezen samen met de CRB, de NAR en de BRC Verbruik gemaakt. Er werd ook samengewerkt voor adviezen en initiatieven met de regionale adviesraden. Communicatie verloopt dus vrij intens via de medewerkers van de secretariaten van de raden. De publicaties van de verschillende raden worden ook gelezen.

BIJLAGE 2 | GRI

Het is voor dit jaar nog niet gelukt het verslag formeel volledig volgens de nieuwe GRI Standards af te werken. Het is de bedoeling dat dat voor het volgende verslag wel zal gebeuren. We beschouwen dit jaarverslag daarom als 'geïnspireerd door de GRI Standards'.